

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ferhat YILMAZ

**OSMANİYE İLİ DÜZİÇİ İLÇESİNDE HAYVANCILIK YAPAN TARIM
İŞLETMELERİNDE YENİLİKLERİN BENİMSENMESİ VE
YAYILMASINDA KOOPERATİFLERİN ROLÜ**

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

ADANA, 2008

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OSMANİYE İLİ DÜZİÇİ İLÇESİNDE HAYVANCILIK YAPAN TARIM
İŞLETMELERİNDE YENİLİKLERİN BENİMSENMESİ VE
YAYILMASINDA KOOPERATİFLERİN ROLÜ**

Ferhat YILMAZ

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI**

Danışman : Doç. Dr. Dilek Bostan BUDAK

Yıl : 2008, Sayfa : 60

Jüri : Doç. DR. Dilek Bostan BUDAK

: Doç. Dr. Serap Göncü KARAKÖK

: Yrd. Doç. Dr. Cahit GÜNGÖR

Bu çalışmada Osmaniye İli Düziçi İlçesinde hayvancılık yapan işletmelerde tarımsal yeniliklerin benimsenmesi ve yayılmasında kooperatiflerin rolü incelenmiştir. Araştırma kapsamında hayvancılık yapan 116 işletme ile ve bölgede kurulu bulunan 8 kooperatif yöneticisi ile görüşme yapılmıştır. Bölgedeki tarımsal yayım faaliyetleri incelenmiştir.

Araştırma sonucunda işletmelerin tarımsal yenilikleri benimsemesindeki en önemli sorunların bilgiye ulaşamamak ve uygulamada karşılaştıkları maddi sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca üreticilerin bilgi kaynakları olarak veterinerleri ve diğer üreticileri tercih ettiği, kooperatiflerin rolünün ise oldukça az olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: kooperatif, tarımsal yenilik, tarımsal yayım

ABSTRACT

MSc. THESIS

**THE ROLE OF CO-OPERATIVES IN ADOPTION AND EXTENSION OF
AGRICULTURAL INNOVATIONS IN ORGANISATIONS OF ANIMAL
HUSBANDRY IN THE DISTRICT OF DÜZİÇİ OF OSMANİYE PROVINCE**

Ferhat YILMAZ

**UNIVERSITY OF ÇUKUROVA
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS**

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Dilek Bostan BUDAK

Year: 2008, Pages: 60

Jury : Assoc. Prof. Dr. Dilek Bostan BUDAK

Assoc. Prof. Dr. Serap Göncü KARAKÖK

Asst. Prof. Dr. Cahit GÜNGÖR

This study investigated the role of co-operatives in extension and adoption of agricultural innovations in organisations of animal husbandry in the district of Düziçi, Osmaniye. Local agricultural activities were investigated by collecting data using questionnaires with owners of 116 animal husbandry organisations and managers of 8 regional co-operatives.

The results showed that the most significant problems in adopting the agricultural innovations of the organisations were lack of access to relevant knowledge of innovations and financial problems in applying these innovations. It was also found that the farmers preferred veterinarians and other fellow farmers as sources of knowledge, and that the role of the co-operatives as knowledge sources was quite low.

Key Words: co-operatives, agricultural innovations, agricultural extension.

TEŞEKKÜR

Çalışma konusunun belirlenmesinde, değerli katkı ve eleştirileri beni yönlendiren, tüm yüksek lisans öğrenimim boyunca her türlü desteği ve ilgiyi gösteren, olağanüstü anlayışıyla tezimi bitirmeme destek olan değerli danışmanım, sayın hocam Doç. Dr. Dilek Bostan BUDAK' a sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmamı değerlendiren sayın jüri üyeleri Doç. Dr. Serap Göncü KARAKKÖK ve Yrd. Doç. Dr. Cahit GÜNGÖR hocalarıma, tüm Tarım Ekonomisi Bölümü personeline anlayış ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Anket çalışmaları sırasında üreticilerle ve kooperatif yöneticileri ile iletişim kurmamda yardımcı olan Ahmet CUMA, Murat KÖNİ, ve Hulusi DALLI ağabeylerime, Remzi KÖNİ, Erdal CUMA kardeşime ve sevgili büyüğüm Duran Çavuş' a ve tüm yardımcılarıma teşekkür ederim.

Ayrıca benimle birlikte çalışma dönemi boyunca emek veren, maddi manevi desteklerini esirgemeyen anneme, eşim Safiye YILMAZ' a, ve biricik kızım Zeren' e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZ	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÇİZELGE LİSTESİ.....	V
HARİTA DİZİNİ.....	VI
1. GİRİŞ.....	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	5
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	9
3.1. Materyal.....	9
3.2. Yöntem.....	9
4. ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	11
4.1.Coğrafi Yapı.....	11
4.1.1. İlçenin Konumu.....	11
4.1.2. İklim.....	13
4.1.3. Su Kaynakları.....	13
4.1.4. İlçe Arazisinin Kullanım Durumu	14
4.2. Sosyal Durum.....	14
4.2.1. Nüfus.....	14
4.2.2. Eğitim.....	14
4.2.3. Sağlık	15
4.2.4. Altyapı.....	15
4.2.4.1.Ulaşım.....	15
4.2.4.2.Elektrik, Su, Kanalizasyon, Telekom, PTT Hizmetleri.....	15
5. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	16
5.1. Araştırma Alanındaki İşletmecilerle İlgili Bilgiler	16
5.1.1. İşletmecilerin Yaş Grupları.....	16
5.1.2. Üreticilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	16
5.1.3. Üreticilerin Eğitim Durumu.....	17
5.1.4. Üreticilerin Deneyim Durumları.....	18

5.1.5. Üreticilerin Tarım Dışı Çalışma Durumları.....	18
5.2. İşletmelerle İlgili Bulgular.....	19
5.2.1. İşletmelerde İşgücü Kullanımı.....	19
5.2.2. İşletmelerin Bina Varlığı.....	20
5.2.3. İşletmelerde Alet ve Makine Varlığı.....	22
5.2.4. İşletmelerde Hayvan Varlığı.....	22
5.2.5. İşletmelerin Kredi Kullanım Durumu.....	23
5.2.6. İşletmelerin Kayıt Tutma Durumu.....	23
5.2.7. İşletmelerde Çalışan Teknik Personel Durumu.....	24
5.3. Süt Sığırcılığı İle İlgili Faaliyetler.....	24
5.3.1. Bakım ve Yetiştirme	24
5.4. İşletmelerde Hayvansal Ürünlerin Değerlendirilmesi ve Pazarlanması.....	25
5.5. Canlı Hayvan Satışı İle İlgili Uygulamalar.....	26
5.5.1. Canlı Hayvanların Satıldığı Müşteri Profili.....	26
5.5.2. Canlı Hayvanları Satış Yeri Tercihleri.....	27
5.5.3. Canlı Hayvanların Satış Şekilleri.....	27
5.5.4. Canlı Hayvanların Satış Nedenleri.....	27
5.5.5. Canlı Hayvan Satışlarında Yaşanan Sorunlar.....	28
5.6. İşletmede Sığır Yetiştiriciliği İle İlgili Faaliyetler ve Sorunlar.....	28
5.6.1. Gelecek İle İlgili Düşünceleri.....	28
5.6.2. Kapasite Planlaması İle İlgili Düşünceler.....	29
5.6.3. Kapasiteyi Genişletme İmkanları.....	29
5.6.4. Sığırcılık Faaliyeti İle İlgili Sorunlar.....	30
5.6.5. Sığırcılık Faaliyeti İle İlgili Bilgi Kaynakları.....	31
5.6.6. Yayımlı Elemanları İle Görüşme Sıklığı.....	31
5.7. İşletmelerde Sigorta Uygulamaları	32
5.7.1. İşletmede Sigorta Yapılması ve Nedenleri.....	33
5.8. Hayvan Sağlığı.....	34
5.8.1. Karşılaşılan Hayvan Hastalıkları.....	34
5.8.2. İşletmelerde Sağlık ve Hijyen Uygulamaları.....	34
5.9. İşletmeler Bazında Kooperatiflerin Uygulanması.....	35
5.9.1. Kooperatif Üyeliği.....	35

5.9.2. Kooperatif Üyeliği Süresi.....	36
5.10. Sığır Desteği Projesi İle İlgili Bilgiler.....	37
5.10.1. Kültür İrki Damızlık Sığır Desteği Projesine Bakış Açıları.....	37
5.10.2. Yaralanılan Sığırcılık Destek Türleri.....	37
5.11. Devletin Uyguladığı Tarım Politikası İle İlgili Üreticilerin Görüşleri.....	38
5.11.1. Üreticilerin Tarım Politikaları İle İlgili Görüşleri.....	38
5.12. Üreticilerin Yaşam Standardı	39
5.12.1. Köylerin Yaşam Standardı İle İlgili Üretici Görüşleri.....	39
5.12.2. Temel Gelir Kaynakları.....	39
5.13. Üreticilerin Kitle İletişim Araçlarından Yararlanma Durumları.....	40
5.14. Üreticilerin Tarım İlçe Müdürlüğüne Ziyaretleri.....	41
5.15. Yenilikleri Öğrenme Kaynakları.....	41
5.16. Üreticilerin Seyahat Etme Alışkanlıkları.....	42
5.17. Üreticilerin Tarımsal Toplantılara Katılma Alışkanlığı.....	43
5.18. Fikri Önderliği İle İlgili Düşünceler.....	43
5.19. Hayvancılıkla İlgili Bilgi Edinme Kaynakları.....	44
5.20. Üreticilerin Hayvancılık İle İlgili Olarak Kendilerini Değerlendirmeleri.....	44
5.21. Kooperatif Yöneticisi İle İlgili Görüşler.....	45
5.21.1. Üreticilerin Kooperatif Başkanının Özellikleri İle İlgili Görüşleri.....	45
5.21.2. Kooperatif Başkanının Belirlenmesi İle İlgili Üretici Görüşleri.....	45
5.21.3. Kooperatif Başkanın Eğitim Düzeyi İle İlgili Görüşler.....	46
5.22. Tarımsal Yenilikler İle İlgili Üretici Görüşleri.....	47
5.22.1. Yeniliklerin Uygulanmasında Karşılaşılan Sıkıntılar.....	47
5.23. Üreticilerin Hayvancılıkla İlgili Bilgi Talepleri.....	47
5.24. Üreticilerin Grup Eğitimlerine Katılımları.....	48
5.25. Üretici Kooperatifleri.....	49
5.26. Kooperatif Yöneticisine İlişkin Bilgiler	49
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	50
KAYNAKLAR.....	55
ÖZGEÇMİŞ.....	60

ÇİZELGELER LİSTESİ

SAYFA

Çizelge 3.1. Düziçi İlçesi Köyleri.....	10
Çizelge 4.1. Düziçi İlçesi 200 Yılı Sulama Durumu.....	13
Çizelge 4.2. İlçe Arazi Varlığı, Tarım Arazilerinin Kullanım Durumu	
Çizelge 5.1. Üreticilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	16
Çizelge 5.2. Üreticilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	16
Çizelge 5.3. Üreticilerin Eğitim Düzeyleri.....	17
Çizelge 5.4. Üreticilerin Hayvancılık ve Süt Sığırcılığı Yapma Sürelerine Göre Dağılımı	18
Çizelge 5.5. Üreticilerin Tarım Dışı Çalışma Durumları.....	19
Çizelge 5.6. İşletmelerde İş Gücü Kullanım Durumu.....	19
Çizelge 5.7. İşletmelerde Ahır Varlığı	20
Çizelge 5.8. İşletmelerde Bulunan Ahırların Yapı Malzemesi.....	20
Çizelge 5.9. İşletmelerde Bulunan Ahırların Kapasitesi	21
Çizelge 5.10. İşletmelerdeki Samanlık Durumu.....	21
Çizelge 5.11. İşletmelerde Bulunan Samanlık Kapasitesi.....	21
Çizelge 5.12. İşletmelerde Bulunan Araç-Gereç ve Ekipman Durumu:	22
Çizelge 5.13. İşletmelerin Hayvan Varlığı.....	22
Çizelge 5.14. İşletmelerin Kredi Kullanım Durumuna Göre Dağılımı.....	23
Çizelge 5.15. İşletmelerin Kayıt Tutma Durumları.....	24
Çizelge 5.16. İşletmelerde Ziraat Mühendisi veya Veteriner Bulundurma Durum...24	
Çizelge 5.17. Aile İşgücü kullanan İşletmelerde Süt Sığırcılığı Faaliyetlerinde İşgücü Dağılımı.....	25
Çizelge 5.18. Süt Satılan Kişi ve Kurumlar.....	26
Çizelge 5.19. Hayvansal Ürünlerin Pazarlamasında Karşılaşılan Sorunlar	26
Çizelge 5.20. Canlı Hayvanların Satıldığı Müşteriler.....	27
Çizelge 5.21. Canlı Hayvanların Satış Yerleri.....	27
Çizelge 5.22. Canlı Hayvanların Satış Şekli.....	27
Çizelge 5.23. Canlı Hayvanların Satış Nedeni.....	28
Çizelge 5.24. Hayvan Satışlarında Karşılaşılan Satış Sorunları.....	28

Çizelge 5.25. Hayvancılığa Devam İle İlgili Düşünceler.....	29
Çizelge 5.26. İşletmelerin Kapasiteyi Büyütme Durumu.....	29
Çizelge 5.27. İşletmelerin Kapasiteyi Genişletme İmkânı.....	30
Çizelge 5.28. Sığırcılık Yapmasa Ne İş yapar.....	30
Çizelge 5.29. Sığırcılık İle İlgili Problemler.....	31
Çizelge 5.30. Sığır Yetiştiriciliği Konusunda Bilgi Kaynakları.....	32
Çizelge 5.31. Üreticilerin Yayım Elemanları İle Görüşme Durumu.....	32
Çizelge 5.32. Hayvansal Ürün Sigortası Yaptırma Durumu.....	33
Çizelge 5.33. Yaptırılan Sigortanın Kapsamı.....	34
Çizelge 5.34. Karşılaşılan Hayvan Hastalıkları.....	34
Çizelge 5.35. Veterinerin İşletmeleri Ziyaret Durumu.....	34
Çizelge 5.36. İşletmelerde Sağlık ve Hijyen Uygulamaları.....	35
Çizelge 5.37. Temizlik Uygulamaları Yeterli Bulma Durumu.....	35
Çizelge 5.38. Üreticilerin Kooperatiflere Üyelik Durumu.....	36
Çizelge 5.39. Üreticilerin Kooperatiflere Üyelik Süreleri.....	36
Çizelge 5.40. Üreticilerin Kooperatiflerin Denetlenmesi Hakkındaki Görüşleri.....	37
Çizelge 5.41. Proje Hakkında Bilgi Durumu.....	37
Çizelge 5.42. Sığırcılık İle İlgili Çeşitli Desteklerden Faydalananlar.....	37
Çizelge 5.43. Yararlanılan Destek Türleri	38
Çizelge 5.44. Tarım Politikaları İle İlgili Görüşler.....	38
Çizelge 5.45. Tarım Politikalarının Beğenilmeme sebepleri.....	39
Çizelge 5.46. Üreticilerin Köylerin Yaşam Standardını Değerlendirmesi.....	39
Çizelge 5.47. Üreticilerin Temel Gelir kaynakları.....	39
Çizelge 5.48. Köyünüzün Gelir Yetersizliğinde Etkili Olan Faktörler.....	40
Çizelge 5.49. Kitle İletişim Araçlarından Yararlanma Oranları.....	16
Çizelge 5.50. Tarım İlçe Müdürlüğüne Gidiş Sıklığı.....	41
Çizelge 5.51. Yenilikleri Öğrenme Kaynakları	42
Çizelge 5.52. Büyük İllere Seyahat Edenler.....	42
Çizelge 5.53. Tarım İle İlgili Toplantı ve Konferanslara Katılma Sıklığı.....	43
Çizelge 5.54. Üreticilerin Kendilerini Fikir Önder Olarak Görme Oranları.....	43
Çizelge 5.55. Hayvancılıkla İlgili Bilgilerin Edinildiği Kaynaklar.....	44

Çizelge 5.56. Üreticilerin Kendi Hayvancılık Faaliyetlerini Değerlendirmesi	44
Çizelge 5.57. Üreticilerin Kooperatif Başkanında aradığı en önemli özellik	45
Çizelge 5.58. Kooperatif Başkanının Belirlenmesi Yöntemi İle İlgili Tercihleri	46
Çizelge 5.59. Üreticilerin Kooperatif Başkanında Olmasını İstedikleri Eğitim Düzeyi.....	46
Çizelge 5.60. Yeniliklerin Uygulanmasında Yaşanan Sıkıntılar.....	47
Çizelge 5.61. Üreticilerin Konulara Göre Bilgi Talebi Dağılımı.....	48
Çizelge 5.62. Hayvancılık İle İlgili Eğitim Çalışmasına Katılım İle İlgili Düşünceler.....	48
Çizelge 5.63. Eğitim Çalışmasına Katılmak İstenen Yerler.....	49
Çizelge 5.64. Kooperatifler İle İlgili Bilgiler.....	49

HARİTA DİZİNİ**SAYFA**

Harita 4.1 Düziçi İlçe Haritası.....	12
--------------------------------------	----

1. GİRİŞ

İnsanların yeterli ve dengeli beslenmesinde önemli rolü bulunan hayvancılık sektörü ulusal geliri ve istihdamı artırmak, et, süt, tekstil, deri, kozmetik ve ilaç sanayi dallarına hammadde sağlamak ve dengeli kalkınmaya katkıda bulunmak, kırsal alandaki açık ve gizli işsizliği azaltmak ve önlemek, kalkınma ve sanayileşme finansmanını öz kaynaklara dayandırmak, ihracat yoluyla döviz gelirini artırmak, göç olaylarını ve bunun ortaya çıkardığı sosyal sıkıntıları azaltmak ve önlemek gibi önemli ekonomik ve sosyal fonksiyonlara sahiptir (Anonim, 2007). Hayvancılık sektörü girdi talebi açısından da önemli bir ekonomik faaliyetin doğmasını sağlamaktadır. Yem sanayii ve veterinerlik hizmetlerinin varlığı ve gelişmişlik düzeyi ile hayvancılık arasında yakın ilişki bulunmaktadır. Diğer taraftan, ulusal ekonomide önemli bir pazarlama faaliyetinin doğmasına yol açmakta ve bitkisel üretimi de tamamlayıcı özelliği bulunmaktadır (Bayaner, 1999). Hayvancılık bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de artan nüfusun yeterli ve dengeli beslenmesinde ve birçok alanda endüstri hammaddesi olarak kullanılması açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte hayvancılık sektörü diğer sektörlerden farklı olarak içinde birçok sektörü barındırması sebebiyle ülke ekonomisine olduğu kadar ülkenin sosyal sorunlarına da çözüm getirmektedir (Aydın, 2007). Hayvancılık sektörü ülkemizde tarımsal üretim değerinin yaklaşık %25'lik kısmını oluşturmaktadır (DİE, 2003). Türkiye ekonomisinde hayvancılık; artan nüfusun hayvansal protein ihtiyacının karşılanması, bölgeler ve sektörler arası dengeli kalkınma ve istikrarı sağlaması, sanayi ve hizmet sektörlerinde istihdam olanakları yaratarak kırsal alanlarda işsizlik sorununu azaltması ve gizli işsizliği önlemesi, göçü önlemesi, kalkınma ve sanayileşme finansmanını öz kaynaklara dayandırması, doğrudan insan gıdası olarak değerlendirilemeyen bitkisel ürünlerin ve artıklarının hayvanlara faydalı gıdalara dönüştürmesi, sanayi için hammadde sağlaması, ihracatı artırması açılarından önemli potansiyele sahip bir sektördür (Anonim, 2004).

Türkiye'de 2001 yılı Genel Tarım Sayımına göre, yalnız hayvancılık yapan işletme oranı yüzde 2.36, bitkisel ve hayvansal üretimi birlikte yapan işletme oranı ise yüzde 97.64'tür. Mevcut işletmelerin büyük çoğunluğu, ekonomik işletmecilikten uzak, orta ölçekli veya küçük aile işletmeciliği tarzındadır. Bu işletmelerde daha

yüksek verim için uygun çevre sağlamak yerine, mevcut koşullara uyum göstermek söz konusudur. Verim kontrolleri ve kayıt işlemleri yapılmadığından ıslah faaliyetleri ve üretim planları yapılamamaktadır. Ayrıca işletmeler yeterli alet ve ekipmandan da yoksundur (Anonim, 2004).

1980’li yıllardan sonra ülkemizde uygulanan yanlış hayvancılık politikaları ve tarımda bitkisel üretime hayvancılıktan daha fazla önem verilmesinden dolayı büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığında önemli azalmalar görülmektedir. 2000 yılında toplam inek sayısı 11,05 milyon iken 2004’de 9,78 milyona düşmüştür. 2005 yılında az da olsa bir artış meydana gelmiş ve inek sayısı 10,11 milyona çıkmıştır. Koyun sayısı ise 2000 yılında 30,26 milyon iken, sürekli düşme eğilimi göstermiş ve 2005 yılında 25,20 milyona düşmüştür (FAO, 2006).

Hayvancılık sektörünün sürekli kan kaybetmesi, dışardan ithal edilen hayvan ve hayvansal ürünlerin artması, ülkemiz şartlarına uygun olmayan hayvanların kaçak girişinin önlenememesi sonucunda hayvancılıkta yeni politikaların geliştirilmesi için çalışmalar başlamıştır. Bu doğrultuda, 10 Mayıs 2000 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan ‘Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı’ hazırlanmıştır. Bu karara göre kültür ırkı damızlık hayvanların satın alınmasına, suni tohumlama yapılmasına, süt üretimine ve işlenmesine, et üretimi gibi konulara destek sağlanması kararı alınmıştır.

Haziran 2003’de Avrupa Birliği (AB) Bakanlar Konseyi, Ortak Tarım Politikası (OTP) alanında radikal bir reform kabul edilmiştir. Bu reforma göre, yeni tarım politikası, tüketiciler ve vergi ödeyenlerin tercihini göz önüne alarak üreticilere piyasada talep edilen ürünleri üretme esnekliği sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda üreticilere yapılacak desteklerin büyük bir kısmı üretim miktarından bağımsız olarak gıda güvenliği, çevreyi koruma ve hayvan sağlığı standartlarını artırma öncelikleri çerçevesinde yeniden yapılandırmıştır (European Commission, 2005).

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, tarımın gelişip sanayileştiği ve üreticilerin de örgütlendiği görülür. Çünkü, tarım politikalarını

oluşturmak, uygulama koşullarını belirlemek ve böylece politik mekanizmaları etkileyebilmek, pazarda etkin olabilmek, çağdaş üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği arttırarak kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek, ancak örgütsel güçle yani örgütlü üreticilerle olmaktadır (İnan ve ark., 2000).

Ülkemizde çok sayıda tarımsal amaçlı kooperatif ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği bulunmasına karşın bu kuruluşların tarım sektörüne ve ortaklarına yaptığı katkılar sınırlı kalmaktadır. AB ülkelerinde ise ekonomik ve mesleki amaçlı çiftçi örgütlenmesi en ileri düzeye ulaşmış ve ulusal boyutları aşan yatay ve dikey entegrasyonlarını birlik bazında gerçekleştirerek AB karar alma sürecinde aktif bir rol üstlenmişlerdir (Anonim, 2004).

Avrupa Birliğine tam üyelik müzakerelerine başlayan ülkemizde hayvansal üretimde bulunan tarım işletmelerinin hayvansal üretim ile ilgili yenilikleri takip edebilmesi ve benimsemesi işletmelerde verimin ve dolayısıyla da rekabet edebilme gücünün artmasına yardımcı olabilecek unsurlardır. Hayvancılık sektörü çarpık yapısal durumu, verimsiz ve yüksek girdi maliyetleri nedeniyle AB entegrasyonunda rekabetten yoksun en sorunlu sektör kimliğindedir. Bu süreçte ana strateji, hayvancılık sektörünün rekabet gücünü arttırmak olmalıdır (Anonim, 2005).

Çözüm ise bilimsel araştırmalarla elde edilen tarımsal bulguların ve bilişim teknolojilerine yönelik yeniliklerin, üreticiler tarafından kullanılması ve yeniliklerin yaygınlaştırılması ile sağlanabilir. Bu ise genel olarak eğitim ve yayım hizmetlerinin etkinliğiyle yakından ilgilidir (Özçatalbaş, 2007). Günümüzde çiftçilerin her zamankinden daha fazla gereksinim duydukları, kendi koşullarına uygun gelişmiş üretim yöntem ve teknolojilerine ait bilgileri edinmeleri konusunda en etkin araç, çiftçi örgütleridir (Ceylan, 2001). Çiftçi örgütleri tarafından verilen yayım hizmetleri çiftçilerin kendi kurdukları ve gene kendileri tarafından yönetilen örgütleri vasıtasıyla yapılan yayım hizmetleridir (Köksal ve Gül, 2004).

Ülkelerin kalkınmasında önemli bir role sahip olan tarım sektörü ve sektörün temel aktörü olan çiftçiler, yeni teknik ve bilgileri tarımsal yayım aracılığı ile temin

etmektedirler (Budak 1996). Türkiye’de çiftçi örgütleri tarafından yürütülen yayım faaliyetleri hiçbir zaman arzulanan düzeyde gerçekleşmemiştir. Kuşkusuz, bu sonucun alınmasında etkili olan (örgütlenme düzeyinin yetersizliği, örgütlerin etkinliklerinin sınırlı kalması ve devlet müdahalesi gibi) pek çok unsur bulunmaktadır (Tatlıdil ve Ceylan, 2000). Ülkemizde, tüm çiftçi örgütleri üyelerine çeşitli yollarla bilgi aktarımı yapmakla birlikte, kendi yayım servisi aracılığıyla gerçek anlamda bir yayım hizmeti veren bir çiftçi örgütü yoktur (Köksal ve Gül, 2004).

Bu bağlamda bu çalışmanın genel amacı Osmaniye ili Düziçi ilçesinde hayvancılık yapan tarım işletmelerinde yeniliklerin benimsenmesi ve yayılmasında kooperatiflerin rolünü incelemektir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Türkyılmaz ve ark., 2003 yılında Aydın ilinde sığırcılık işletmelerinde yeniliklerin benimsenme düzeyini araştırmıştır. Yeniliklerin küçük ve orta ölçekli işletmelerin %25'inde düşük, %55'inde orta ve %20'sinde yüksek oranda, büyük ölçekli işletmelerin ise %50'sinde orta, diğer %50'sinde de yüksek düzeyde benimsendiğini tespit etmiştir.

Boz ve Akbay, 2002 yılında yaptıkları çalışmada Kahramanmaraş ilinde mısır üretimi yapan üreticilerin eğitim düzeyi, gelir düzeyi, işletme büyüklüğü, sulu arazi miktarı, kredi kullanımı gibi faktörlerle birlikte iletişim davranışlarının da yenilikleri benimsemelerinde etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Karlı ve Çelik, 2003 yılında “GAP Alanındaki Tarım Kooperatifleri ve Diğer Çiftçi Örgütlerinin Bölge Kalkınmasındaki Etkinliği” başlıklı çalışmalarında, GAP alanındaki illerde tarım kooperatifleri ve diğer çiftçi örgütlerinin mevcut durumu, yapısı, faaliyetleri ve üyelere yönelik etkinliği incelenmiş, üyelerin üretici örgütleri ile olan ticari ve diğer ilişkileri ortaya konulmuştur. Bölgede, çiftçilerin eğitim düzeyinin düşük, örgütlenme bilincinin zayıf ve çiftçi örgütlenmesinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Yavuz ve Gürbüz, 2001 yılında, “Bursa İli Karacabey İlçesinde Arazi Toplulaştırması Yapılan Köylerde Sosyo–Ekonomik Yapı ve Yeniliklerin Benimsenmesi” konulu çalışmalarında, tarımsal yenilikleri ve teknik bilgiyi üreticilere ulaştırmada tarımsal yayım elemanlarının son derece önemli bir yere sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Boz ve ark., 2004 yılında Kahramanmaraş çiftçilerinin tarımsal faaliyetlerde kullandıkları bilgi kaynaklarını incelemiş ve üreticilerin tarımsal kuruluşlar yerine diğer çiftçilerden bilgi sağlama eğiliminde olduğunu belirlemişlerdir.

Armağan, 2005 yılında Aydın ilinde yapmış olduğu çalışmada süt inekçiliği yapan tarım işletmelerinin bilgi gereksinimleri ve bu konuyla ilgilenen tarımsal yayım örgütlerini incelemiştir. Çalışmada üreticilerin hayvan sağlığından suni tohumlamaya birçok konularda bilgi gereksinimi duydukları belirlenmiştir. Üreticilere girdi sağlama ve ticari servis sunma konularında kamu yayım örgütlerinin herhangi bir rolünün bulunmadığı, buna karşın üretici birlikleri ve Tarımsal Mücadele Uygulamaları ve

Çiftçilerin ilaç üretici kooperatiflerinin bu konuda düzenli hizmet sağladıkları görülmüştür. Kamu yayım örgütleri ve üretici birlikleri çeşitli yayım yöntemleriyle üreticilere düşük düzeyde de olsa bilgi sunarken üretici kooperatiflerinin bu konudaki hizmeti çok sınırlı kalmıştır.

Price ve Peters (1985), “Tarımsal Kooperatifler ve Çiftçiler” isimli çalışmalarında, kooperatiflere katılımının tarım işletmelerinin performansına etkileri hakkında çiftçilerin görüşlerini yansıtmışlardır. Kooperatifleri tarımsal girdi sağlayan ve ürün alım-satımı ile uğraşan pazarlama kurumları olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Tarımsal girdi sağlayan kooperatiflere ortak olan çiftçilerin girdi maliyetlerini azalttıkları ve diğer konularda fayda sağladıkları, pazarlama kooperatiflerine ortak olan üreticilerin ise ürünlerini daha yüksek fiyatla satarak avantaj elde ettikleri saptanmıştır.

Datta (1995), “Köy Düzeyindeki Organizasyonların Performansına Etki Eden Faktörler” konulu çalışmasında belli gruplardaki insanların kalkınmasını destekleyen organizasyonların şeklini ve onları başarılarını etkileyen faktörleri araştırmıştır. Araştırmada Hindistan Yağlı Tohum Üreticileri Kooperatiflerinin verileri incelenmiş ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Değerlendirmede, kooperatif organizasyonlar düşük ve yüksek performanslı olarak iki gruba ayrılmıştır. Yüksek performanslı kooperatif organizasyonlarının, düşük performanslı organizasyonlara göre daha fazla üyeye sahip olduğu ortalama işletme genişliği ve pazarlama şanslarının daha fazla olduğu saptanmıştır.

Kaya ve Esengün (1996), Tokat İli Kazova yöresinde yaptıkları bir araştırmada, kooperatif ortaklarının sosyo-ekonomik durumlarını, ortakların kooperatiflerden yararlanma düzeylerini ve onların genel kooperatifçilik eğilimlerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, ortakların, kooperatif bilgilerinden yoksun oldukları, kooperatif ile ilgilerinin zayıf olduğu, kooperatiflerin ise tarımsal girdileri sağlamada etkin oldukları belirlenmiştir.

Kızılaslan ve ark. (1996), Tokat ilinde yaptıkları bir araştırmada kooperatif ortaklarının eğitim durumu, arazi varlığı tarımsal gelir düzeyi, kooperatiften yararlanma düzeyi ve girdi sağlamada karşılaşılan sorunlar incelenmiştir. Araştırmada,

kooperatif ortak ilişkilerinin zayıf olduğu ve kendi kendine yardım bilincinin oluşmadığı vurgulanmaktadır.

Yercan (1996), “İzmir Yöresinde Seçilmiş Bazı Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerde Kaynak Kullanımı ve Kooperatif İşletmelerinde Etkinliğin Ölçülmesi” konulu araştırmasında, yörede süt ve zeytin işleme alanında faaliyet gösteren kooperatiflerin yapısı analiz edilmiş, kooperatiflerde ortaklara yönelik etkinlik, finansal etkinlik ve çalışma etkinliği test edilmiştir. Ayrıca ortak-kooperatif ilişkileri ortaya konulmuştur.

Turan (1997), “Çerkes İlçesinde Süt Sığırcılığı Yapan İşletmeler Üzerine Kooperatifleşmenin Etkileri” konulu çalışmada, kooperatif ortağı olan 30 ve kooperatif ortağı olmayan 47 süt sığırcılığı üretim faaliyetinde bulunan işletmelerde anket çalışması yapılmıştır. Araştırmada; işletmelerin sermaye yapısı, yıllık faaliyet sonuçları, üretilen sütün değerlendirilmesi ve pazara arzı ve kooperatif-ortak ilişkileri incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre kooperatife ortak olan süt sığırcılığı işletmelerinde, işletme başına ve süt hayvanı başına net kar, saf hasıla ve rantabilite oranları kooperatife ortak olmayan süt sığırcılığı işletmelerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Özdemir ve Mülayim (1997), Tekirdağ İlinde yaptıkları araştırmada, Tarım Kredi, Tarım Satış ve Kalkınma Kooperatiflerinde kooperatif – ortak ilişkilerinin incelemiştir. Araştırmada sosyal ilişkiler açısından Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin diğer iki tip kooperatife göre daha iyi, ekonomik ilişkiler açısından da yine Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin iyi olduğu belirtilmektedir. Ayrıca kooperatif ortak ilişkileri açısından da Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin daha iyi olduğu vurgulanmaktadır.

Karlı (1999), “GAP Alanında Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Mevcut Durumu, Etkinliği ve Geliştirilme İmkanları isimli çalışmada, GAP alanındaki illerde tarımsal amaçlı kooperatiflerin mevcut durumu ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin teşkilatlanma, finansman, ve girdi sağlama etkinliğini incelemiştir. Ayrıca, üreticilerin örgütlenmesi için bazı önerilerde bulunmuştur.

Bayraktar (1997), yaptığı çalışmada Tekirdağ iline bağlı Malkara ilçesinin köylerinde Trakyabirlik Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifine ortak olan üreticiler ve bu üreticilerin tarımsal yayım hizmeti açısından Trakyabirlik ile olan ilişkileri incelemiştir. Araştırma kapsamında 175 ortak ile görüşülmüştür. Görüşülen ortakların % 53.1' inin orta yaşta olduğu, % 84'ünün en az ilkokul mezunu olduğu ve % 42.3'ünün 101 da ve daha fazla tarım arazisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ortakların tarımsal yayım hizmeti açısından bilgi edindiği kaynaklar arasında Trakyabirlik üçüncü sırayı almakta, % 74.8 gibi büyük bir kısmı Trakyabirlik'e bilgi almak için gitmemekte ve Trakyabirlik'te tarımsal yayım açısından bilgi verecek elemanın bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini, Osmaniye İli Düziçi ilçesinde hayvancılıkla uğraşan üreticilerle ve kooperatiflerle yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Konu ile ilgili ikincil veriler DİE ve FAO'nun istatistiksel verilerinden elde edilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili ulusal ve uluslararası araştırma bulgularından yararlanılmıştır.

3.2. Yöntem

Çalışma Osmaniye ili Düziçi ilçesinde ve köylerinde yürütülmüştür. Hayvancılık açısından temsil edebilme, ilçe merkezine olan uzaklık, sosyoekonomik özellikler ve tarımsal potansiyeli gibi kriterler göz önüne alınarak örnek köyler belirlenmiştir. Örnek köylerin belirlenmesinde Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerinden yardım sağlanmıştır. Köyler belirlendikten sonra bu köylerde inek yetiştiriciliği yapan tarım işletmeleri belirlenmiştir. Her işletmenin hayvan sayısı belirlenmiş ve liste oluşturulmuştur.

Çizelge 3.1. Düziçi İlçesi Köyleri

Köy Adı	Nüfus	Büyükbaş Hayvan Sayısı
Akçakoyunlu	562	57
Alibozlu	951	398
Bayındırlı	803	400
Bostanlar	1248	550
Çamiçi	752	110
Çatak	305	40
Çerçioğlu	1668	487
Çitli	642	319
Çotlu	607	182
Elbeyli	725	291
Farsak	416	171
Gökçayır	1653	693
Gümüş	1104	300
Güzelyurt	287	130
Karagedik	926	379
Karagüz	438	108
Kuşçu	695	178
Oluklu	500	120
Pirsultanlı	1459	540
Selverler	386	176
Yazlamazlı	1908	450
Yeni farsak	414	243
Yeşilköy	251	144
Yeşilyurt	389	81

Yukarıda belirtilen köylerden Karagedik, Bostanlar, Çerçioğlu, Gökçayır, Pirsultanlı, Çitli, Çamiçi, Cumalar, Güzelyurt, Atalan, Böcekli, Elbeyli, Alibozlu, Bayındırlı köylerinden ve İlçe merkezinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile toplam 116 üretici ile anket çalışması yapılmıştır. İlçede bulunan 11 kooperatiften faal olan 8 tanesi ile görüşme yapılmıştır. Bu kooperatifler Gökçayır Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Atalan Kalkınma Kooperatifi, Çitli Kalkınma Kooperatifi, Çotlu Kalkınma Kooperatifi, Ellek Kalkınma Kooperatifi, Karagedik Kalkınma Kooperatifi, Düziçi Merkez Kalkınma Kooperatifi, Yarbaşı Kalkınma Kooperatifi, Çerçioğlu Kalkınma Kooperatifleridir.

4. ARAŞTIRMA ALANI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

4.1.Coğrafi Yapı

4.1.1. İlçenin Konumu

Düziçi İlçesi Osmaniye İli'nin 32 km kuzeyinde olup, denizden yüksekliği 440 metredir. Düziçi İlçesi kendi ismini aldığı Düziçi Ovasının kenarında kurulmuş olup, etrafı dağlarla çevrilidir.

Yeryüzü bakımından Düziçi Ovasının dışında kalan her yer dağlık ve engebelidir. İlçenin yüzölçümü 511 km²' dir. Doğal bitki örtüsü maki olup, 700-800 metre yükseklikten sonraki rakımlarda çam ve yayvan yapraklı orman ağaçlarında rastlanılır.

İlçenin kuzey ve batısını çizen Ceyhan Nehri en büyük akarsuyudur. Diğer büyük akarsuyu ise Sabun Çayıdır. Ayrıca Kızılca, Deli Çay, Bağlama, Üzümlü ve Çamiçi Derelerine sahiptir.

İlçenin kuzeybatısında Kadirli, kuzeydoğusunda Andırın, doğusunda Amanos Dağları ve Bahçe İlçesi, güneybatısında ise Osmaniye İli ile çevrilidir.

İlçe 15 km'lik asfalt yolla Adana-Gaziantep otoyoluna bağlıdır. Osmaniye'ye 32 km, Gaziantep'e 110 km, Adana'ya 120 km ve Kahramanmaraş'a 110 km mesafede olup bu çevre illere kara ve demir yolu ile bağlantısı bulunmaktadır (www.duzici.gov.tr).

Harita 4.1. Düziçi İlçe Haritası (Kaynak: www.duzici.gov.tr)

4.1.2. İklim

Düziçi ilçesi ve çevresinde ilçenin bağlı bulunduğu Osmaniye ilinin iklim özelliklerine uygun olarak tipik bir Akdeniz iklimi görülmektedir. Bu nedenle ilçede yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçmektedir. Bitki örtüsü de, bu doğrultuda daha çok makilerden oluşmaktadır. Yalnız 700-800 mt.' den sonra çam ve yayvan yapraklı ağaçların oluşturduğu ormanlar bulunmaktadır. (www.duzici.gov.tr). Bununla birlikte Düziçi ilçesinin bazı köyleri, rakımı yüksek yayla karakteristiği göstermekte olup, ova kesiminden farklı iklim özellikleri göstermektedir(Anonim, 2007)

4.1.3. Su Kaynakları

İlçenin kuzey ve batısını çizen Ceyhan Nehri en büyük akarsuyudur. Diğer büyük akarsuyu ise Sabun Çayıdır. Ayrıca Kızılca, Deli çay, Bağlama, Üzümlü ve Çamiçi Dereleri ne sahiptir (www.duzici.gov.tr).

Ceyhan Nehrinin ilçeden geçen kısmı üzerinde Türkiye' nin en yüksek ikinci barajı olan Berke Barajı bulunmaktadır. İlçenin ikinci büyük akarsuyu olan Sabun Çayı üzerine 1992 yılında sulama amaçlı bir gölet yapılmış olmasına karşın yetersiz kalmaktadır. Yapılan etüt çalışmaları sonucunda Sabun Çayı üzerinde baraj yapımı jeolojik ve ekonomik olarak uygun bulunmadığı için, sulama işlemi cazibe sulama ve yeraltı sulama kuyuları ile gerçekleştirilmektedir. İlçede etüd edilen yıllık işletme rezervi 30.5 Hm³/yıl olan yer altı su kaynağı bulunmakta ve bunun 25.5 Hm³/yıl kadarı fiili olarak kullanılmaktadır (Anonim, 2004).

Çizelge 4.1. Düziçi İlçesi 2000 Yılı Sulama Durumu

Sulanan Arazi(da)	Sulama Birliği	Kooperatifler	Çiftçi Şartları	Sulama Sitemleri (%)	
				Salma	Yağmurlama
90.000	79.670	7.000	3.330	84	16

Kaynak www.tarim.gov.tr

4.1.4. İlçe Arazisinin Kullanım Durumu

İlçenin toplam arazi varlığı 51.100 hektardır. Bu arazinin 22.500 hektarı orman, 20.000 hektarı tarım alanı, 650 hektarı çayır ve mera, 7.950 hektarı ise diğer amaçlar için kullanılmaktadır (Anonim, 2004).

Çizelge 4.2. İlçe Arazi Varlığı, Tarım Arazilerinin Kullanım Durumu

Orman Alanı		Tarım Alanı		Çayır Mera Alanı		Diğer Alanlar		Toplam	
Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%
22.500	44	20.000	39	650	1	7.950	16	51.100	100

Kaynak: Osmaniye İl Çevre Durum Raporu-2004

4.2. Sosyal Durum

4.2.1. Nüfus

Düziçi ilçesinin nüfusu, 2000 Genel Nüfus Sayımına göre 83.709 kişidir. Nüfusun 39.097' si(46,7) ilçe merkezinde, 44.612'si(53,3) ise kasaba ve köylerde yaşamaktadır (<http://tr.wikipedia.org>).

4.2.2. Eğitim

İlçede Osmaniye Korkut Ata Üniversitesine bağlı bir Meslek Yüksek Okulu ile ikisi merkezde biri Ellek'te olmak üzere üç genel lise; 1 Anadolu Öğretmen Lisesi, 1 Anadolu Lisesi, 1 Ticaret Meslek, 1 Sağlık Meslek, 1 Endüstri Meslek ile 1 de Kız Meslek Lisesi mevcuttur (<http://tr.wikipedia.org>). İlçenin merkez ve köylerinde toplam 50 ilköğretim okulu vardır (Anonim, 2007). Ayrıca İlçede çeşitli konularda mesleki eğitim veren bir adet halk eğitim merkezi bulunmaktadır (Anonim, 2007).

4.2.3. Sağlık

Düziçi İlçesinde 1 adet devlet hastanesi, 4 adet sağlık ocağı bulunmaktadır. Atalan, Boyalı, Ellek beldelerinde ve Çotlu, Karacaören köylerinde 1' er adet sağlık ocağı vardır. Ayrıca ilçe merkezinde 3 adet özel sağlık polikliniği hizmet vermektedir

4.2.4. Altyapı

4.2.4.1. Ulaşım

İlçe 14 Km. bir asfalt yol ile Adana-Gaziantep karayoluna bağlanır. Adana-Gaziantep otoyoluna uzaklığı 6 km dir. Ayrıca 6 km uzaklıkta bulunan Yarbaşı Tren İstasyonundan da yararlanır. Ulaşımında yakın mesafelerde demiryolu kullanılmaktadır (www.duzici.bel.tr). İlçeye bağlı köy yollarının %60'ı asfalt, %30'u stabilize, %10'u ham yoldur (www.duzici.gov.tr).

4.2.4.2. Elektrik, Su, Kanalizasyon, Telekom, PTT Hizmetleri

İlçenin merkezinde ve tüm köylerinde elektrik vardır. Bazı köylerde su sorunu yaşanmaktadır. İlçe merkezi ve diğer dört beldede kanalizasyon bulunmamaktadır (www.duzici.gov.tr). 2007 yılında ilçe merkezinde inşaatına başlanan kanalizasyon şebekesinin yapımı sürmektedir.

İlçe merkezinde 1 adet Telekom işletme şefliği, 1 adet PTT bürosu bulunmakta ayrıca Atalan ve Ellek beldelerinde 1' er adet PTT acentası hizmet vermektedir (<http://duzicim.com>). İlçe merkezi ve tüm köylerde otomatik telefon görüşmeleri yapılabilmektedir (www.duzici.gov.tr).

TRT Televizyon ve Radyosu ilçenin tamamında yayın yapabilmekte olup, ilçede faaliyet gösteren 2 adet yerel radyo bulunmaktadır. Düziçi Erdem Gazetesi ve Sabır Gazetesi ile Güzel Düziçi Gazetesi haftalık olarak yayınlanmaktadır. İlçeye ulusal gazete ve dergiler günlük olarak gelmektedir (www.duzici.gov.tr).

5. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

5.1. Araştırma Alanındaki İşletmecilerle İlgili Bilgiler

5.1.1. İşletmecilerin Yaş Grupları

Anket kapsamında görüşülen üreticilerin %16.4'ünün 25-35 yaş grubunda, %25.9'unun 36-45 yaş grubunda, %29.3'nün 46-55 yaş grubunda, %20.7'sinin 56-65 yaş grubunda, %7.7'sinin 65 ve üzeri yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 5.1). Bu durum üreticilerin büyük bir kısmının orta ve üst yaş gurubunda olduklarını göstermektedir. Üreticilerin yaş ortalaması 48.4 olarak bulunmuştur.

Çizelge 5.1. Üreticilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	Üretici Sayısı	%
25-35 arası	19	16.4
36-45 arası	30	25.9
46-55 arası	34	29.3
56-65 arası	24	20.7
65 üzeri	9	7.7
Toplam	116	100.0

5.1.2. Üreticilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Kırsal kesim kadınının tarımsal üretime, aile ve ülke ekonomisine katkısı dikkate alınmamakta, kadın sadece çocuk doğuran ve iş yapan bir birey olarak değerlendirilmekte, yeniliklerin kadınların yaşamını ne şekilde etkileyeceği önemsenmemektedir (Anonim, 1998).

Çalışmaya katılan üreticilerin %97.4'ünün erkek, %2.6'sının kadın olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2. Üreticilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Üretici Sayısı	%
Erkek	113	97.4
Kadın	3	2.6
Toplam	116	100.0

Kadın üreticilerin sayısının son derece düşük olmasına karşın aile işletmelerinde kadınlar hayvancılıkla ilgili tüm faaliyetlerde yer almaktadır.

Erkeklerin üretici olarak tanımlanmasındaki en büyük sebep aile reisi konumunda olmaları ve en son karar sahibi olmalarıdır. Bu durum özellikle hayvanların satışı aşamasında ön plana çıkmaktadır. Kadınların hayvancılıkla ilgili tüm faaliyetlerde yer alması tarımsal yayım faaliyetlerinde kadınlara yönelik yayım faaliyetlerine önem verilmesi gerektiğini göstermektedir.

5.1.3. Üreticilerin Eğitim Durumu

Türkiye tarımındaki önemli bir yapısal sorunda tarımsal üretim yapanların eğitim düzeyleridir. Teknoloji aktarımında karşımıza çıkan bu önemli sorun geleneksel üretim şeklinin aşılmasında da önemli bir engel teşkil etmektedir. Tarımsal üretimde de insan kaynağının geliştirilmesi temel hedeflerden birisi olmalıdır. Eğitim düzeyi yüksek insanların tarımsal üretim sürecine dahil edilmeleri, tarımdaki teknolojik gelişmelere önemli katkı sağlayacaktır (Anonim, 2006).

Çizelge 5.3. Üreticilerin Eğitim Düzeyleri

	Üretici Sayısı	%
İlkokul	76	65.5
Ortaokul	21	18.1
Lise	18	15.5
Üniversite	1	0.9
Toplam	116	100.0

Çalışmaya katılan üreticilerin %65.5'inin ilkokul, %18.1'inin ortaokul, %15.5'inin lise, %0.9'unun üniversite mezunu olduğu saptanmıştır (Çizelge 5.3). Elde edilen sonuçlara göre üreticilerin büyük bir çoğunluğunun eğitim düzeyinin düşüktür. Bu durum tarımsal yeniliklerin benimsenmesinde ve kooperatiflere karşı bakış açılarının olumsuz olmasına neden olabilir. Çünkü yapılan birçok araştırmada yeniliklerin benimseme süreci ile eğitim düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu ifade edilmiştir.

5.1.4. Üreticilerin Deneyim Durumları

Araştırmaya katılan üreticilerin hayvancılık ve süt sığırcılığı yapma süreleri Çizelge 6' da verilmiştir. Üreticilerin hayvancılıkla ve özellikle süt sığırcılığı ile

uğraşma süreleri önemli olduğundan bu çalışmada incelenmiştir. Üreticilerin %25.0'inin 10 yıl ve altı, %25.9'unun 11-20 yıl arası, %19.8'inin 21-30 yıl arası, %19.0'unun 31-40 yıl arası, %10.3'ünün 40 yıl ve üzeri sürelerde hayvancılıkla uğraştıkları tespit edilmiştir (Çizelge 5.4).

Çizelge 5.4. Üreticilerin Hayvancılık ve Süt Sığırcılığı Yapma Sürelerine Göre Dağılımı

Yıl	Hayvancılık Yapma		Süt Sığırcılığı Yapma	
	Sayı	%	Sayı	%
1-10	29	25.0	32	27.6
11-20	30	25.9	30	25.9
21-30	23	19.8	20	17.2
31-40	22	19.0	20	17.2
40 üzeri	12	10.3	11	9.5
Toplam	116	100.0	113	100.0

Üreticilerin %27.6'sının 10 yıl ve altı, %25.9'unun 11-20 yıl arası, %17.2'sinin 21-30 yıl arası, %17.2'sinin 31-40 yıl arası, %9.5'inin 40 yıl ve üzeri sürelerde süt sığırcılığı ile uğraştıkları belirlenmiştir (Çizelge 5.4). Üreticilerin %2.6'sı ise süt sığırcılığı ile uğraşmamaktadır. Elde edilen sonuçlar araştırma kapsamındaki işletmelerde hayvancılık ve süt sığırcılığı faaliyetlerinin aynı sürelerde devam etmekte olduğunu göstermektedir.

5.1.5. Üreticilerin Tarım Dışı Çalışma Durumları

Tarım işletmelerinde; üretim, pazar, finansman, teknoloji, politika ve iklim koşullarından kaynaklanan risk ve belirsizlikler söz konusudur (Akçaöz, 2001). Bu durum özellikle aile işletmelerinin gelir kaynaklarını çeşitlendirmesi gereğini ortaya koymaktadır. Bozoğlu, Ceyhan ve Cinemre (2004), tarafından Trabzon İlinin Tonya ilçesinde yapılan bir çalışmada incelenen işletmelerinin karşılaştıkları riskin azaltılmasında kullanılabilecek en iyi risk yönetim stratejisinin tarım dışı gelir sağlamak olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 5.5. Üreticilerin Tarım Dışı Çalışma Durumları

	Üretici Sayısı	Yüzde
Tarım Dışı Çalışmayan	69	57.8
Tarım Dışı Çalışan	49	42.2
Toplam	116	100.0

Çizelge 5.5 incelendiğinde araştırma alanında görüşülen üreticilerin %57.8'inin tarım dışında çalışmadığı, %42.2'sinin ise tarım dışında çalıştığı saptanmıştır. Tarım dışında çalışanların %79.6'sı (39 kişi) işçi ve %20.4'ü (10 kişi) esnaf olarak çalışmaktadır. Tarım dışı çalışan üreticilerin %79.6'sının ücretli işçi olarak çalıştığı, %20.4'ünün serbest meslek sahibi olduğu belirlenmiştir.

5.2. İşletmelerle İlgili Bulgular

5.2.1. İşletmelerde İşgücü Kullanımı

Tarım işletmelerinde yabancı işgücü kullanımı ortalama %5.4 seviyelerindedir (Kıral ve Tatlıdil, 1996). Küçük işletmeler genellikle ücretsiz aile işçisi kullanırken orta ve büyük işletmeler yabancı işgücüne gereksinim duymaktadır (Yurdakul, 1982).

Çizelge 5.6. İşletmelerde İş Gücü Kullanım Durumu

	Sayı	%
Aile İşgücü	106	91.4
Yabancı İşgücü	10	8.6
Toplam	116	100.0

Anket uygulanan işletmelerin %91.4'ünün aile işletmesi olduğu belirlenmiştir. Bu işletmelerde tüm tarımsal faaliyetlerde aile işgücü kullanılırken, işletmelerin sadece %8.6'sı yabancı iş gücü kullanmaktadır (Çizelge 5.6). Araştırma yapılan Düziçi İlçesinde genel anlamda aile işletmeciliği şeklinde hayvancılık yapılmaktadır (Anonim, 2007). Buna bağlı olarak aile işgücü kullanımı yaygındır.

5.2.2. İşletmelerin Bina Varlığı

Ülkemiz hayvancılık işletmelerinin en önemli sorunlarından biri barınakların yapımıdır. Üreticilerimiz çoğu zaman pahalı damızlık hayvan almakta, beslemeye yeterince özen göstermekte, hastalıklara karşı duyarlı davranmakta, ancak sağlıklı

barınak yapımına gerekli özeni göstermemektedir. Hâlbuki verimli ve sağlıklı hayvanların modern barınaklarda barınma zorunlulukları vardır (Ekmen, 2007).

Çizelge 5.7. İşletmelerde Ahır Varlığı

Ahır Kullanım Süresi	Sayısı	%
0-10 yıl arası	54	57.8
11-20 yıl arası	23	24.1
21-30yıl arası	21	12.9
31 yıl ve üzeri	18	5.2
Toplam	116	100.0

Araştırma alanındaki işletme ahırlarının % 57.8'i 10 yıl ve altı, % 24.1'inin 11-20 yıl arası, %12.9'unun 21-30 yıl arası, %5.2'sinin ise 31 yıl ve üzeri zamanda kullanıldığı belirlenmiştir (Çizelge 5.7). İşletme ahırlarının büyük çoğunluğunun yeni olduğu gözlemlenmiştir.

Çizelge 5.8. İşletmelerde Bulunan Ahırların Yapı Malzemesi

Yapı Malzemesi	Sayı	%
Taş	29	25.0
Briket	81	69.8
Tuğla	6	5.2
Toplam	116	100.0

Ahırların %25.0'i taş, %69.8'i briket, %5.2'si ise tuğla kullanılarak inşa edilmiştir (Çizelge 5.8). Sıcak ve soğğun gerek dışarıdan ahır içerisine girmesi, gerekse içerideki havanın dışarı yansması bakımından delikli tuğlanın izolasyona yardımcı olması açısından daha avantajlı bir malzeme olduğu bilinmektedir (Bardakçioğlu ve ark., 2004).

Çizelge 5.9. İşletmelerde Bulunan Ahırların Kapasitesi

Kapasite	Sayı	%
50 m ² den küçük	56	48.3
50-100 m ² arası	45	38.8
100 m ² den büyük	15	12.9
Toplam	116	100.0

Çizelge 5.9 incelendiğinde ahırların %48.3'ünün 50 m² den küçük, %38.8'inin 50-100 m² arası, %12.9'unun 100 m²' den büyük olduğu görülmektedir. Aile

işletmelerinin tümünde ahırlar evlerin yakınında yer almaktadır. Ahır kapasitelerinin aile işletmesi ve büyük işletme dağılımına uygun kapasitelere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ancak işletmelerin hiçbirinde özel sağım yeri bulunmamaktadır.

Çizelge 5.10. İşletmelerdeki Samanlık Durumu

	Sayı	%
Ayrı Samanlığı olanlar	82	70.7
Ahır İçinde olanlar	34	29.3
Toplam	116	100.0

İşletmelerin %70.7'inin ayrı samanlığının olduğu, %29.3'ünde ise ayrı samanlık bulunmamakta, ahırın bir köşesi samanlık olarak kullanılmaktadır (Çizelge 5.10). Ayrı samanlığı bulunan işletmelerin(82 adet) samanlıklarının %30.5'inin taş, %69.5'inin ise briketten inşa edildiği tespit edilmiştir

Çizelge 5.11. İşletmelerde Bulunan Samanlık Kapasitesi

	Sayı	%
50 m ² kadar olanlar	64	78.0
50-100 m ² arası	9	11.0
101-150m ² arası	4	4.9
150 m ² üzeri	5	6.1
Toplam	82	100.0

Samanlıkların %78.0'nin 50 m² ve altı, %11'inin 50-100 m² arası, %4.9'unun 101-150 m² arası, %6.1'inin 150 m² den büyük kapasiteye sahip olduğu belirlenmiştir (Çizelge 5.11).

5.2.3. İşletmelerde Alet ve Makine Varlığı

İşletmelerin %47.4'ünde traktör, %37.9'unda römork, %10.3'ünde sağım makinesi, %95.7'inde yayık, %94.8'inde yemlik, %100'ünde el arabası, %49.1'inde sabit suluk, %19.8'inde yalak, %99.1'inde kova bulunmaktadır (Çizelge 5.12). Ancak işletmelerin hiçbirisinde süt güğümüne rastlanmamıştır.

Çizelge 5.12. İşletmelerde Bulunan Araç-Gereç ve Ekipman Durumu:

	İşletme Sayısı	%
Traktör	55	47.4
Römork	44	37.9
Sağım Makinesi	12	10.3
Yayık	111	95.7
Yemlik	110	94.8
El Arabası	116	100.0
Sabit Suluk	57	49.1
Yalak	23	19.8
Kova	115	99.1

5.2.4. İşletmelerde Hayvan Varlığı

İncelenen işletmelerde mevcut hayvan varlığının dağılımı Çizelge 5.13' te verilmiştir. İşletmelerde toplam olarak 36 adet boğa, 416 adet inek, 248 adet dana, 824 adet düve, 109 adet buzağı, 57 adet tosun, 503 adet koyun, 82 adet keçi bulunmaktadır. Çizelgede de görüldüğü gibi genellikle hayvan varlığı 1-5 adet arasında yoğunlaşmıştır. İşletme başına düşen ortalama büyükbaş hayvan varlığı 0,31 boğa, 3,59 inek, 2.14 dana, 7.10 düve, 0.94 buzağı, 0.49 tosun şeklindedir.

Çizelge 5.13. İşletmelerin Hayvan Varlığı

Cinsi	Hayvan Sayısı				
	1-5 adet	6-10 adet	11-15 adet	16-20 adet	20 ve üzeri
Boğa	1	0	1	1	0
İnek	104	4	2	1	3
Dana	58	4	3	0	1
Düve	20	4	1	0	4
Buzağı	50	1	1	0	0
Tosun	7	0	0	0	1
Koyun	7	2	0	1	4
Keçi	12	2	0	0	1

Anket kapsamında görüşülen işletmelerin %25.0'inde(29 işletme) küçükbaş hayvan varlığı da mevcuttur. Sadece 6 işletme küçükbaş hayvancılığı ticari olarak yapmaktadır. Bu işletmelerde ortalama küçükbaş hayvan varlığı olarak işletme başına 17.3 koyun, 2.8 keçi düşmektedir.

5.2.5. İşletmelerin Kredi Kullanım Durumu

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerin büyük bir çoğunluğu (%70.7) kredi kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Kullanmama sebebi olarak bankaların uyguladığı bürokrasiyi ve geri ödeme güçlüğüne göstermişlerdir.

Çizelge 5.14. İşletmelerin Kredi Kullanım Durumuna Göre Dağılımı

	İşletme Sayısı	%
Kredi Kullanmayan	82	70.7
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Kredisi	22	19.0
Or-köy Kredisi	3	2.6
Banka Kredisi	9	7.7
Toplam	116	100.0

İşletmelerin %19.0'u tarımsal kalkınma kooperatifi kredisi, % 2.6'sı Or- Köy kredisi, % 7.7'si banka kredisi kullanmışlardır (Çizelge 5.14). Kredi kullananların büyük çoğunluğunun banka yerine kooperatifleri tercih etmelerinin sebebi hayvan alımından faydalanmaktır.

5.2.6. İşletmelerin Kayıt Tutma Durumu

Hayvan başına verim, hayvanın yaşadığı çevreyi ve hayvanı iyileştirmek suretiyle artırılabilir. Bu amaca ulaşılabilmesi, sürü yönetiminde doğru ve yerinde kararlar verilebilmesi, damızlık seçiminin isabetli yapılabilmesi için sürü ve hayvanlar hakkında yeterli ve doğru bilgiye sahip olmak gerekir. Bu amaçlara hizmet edecek bilgileri toplama ve bunları saklama işine kayıt tutma denir (Anonim, 2006).

Çizelge 5.15. İşletmelerin Kayıt Tutma Durumları

	Sayı	%
Kayıt Tutan İşletme	5	4.3
Kayıt Tutmayan İşletme	111	95.7
Toplam	116	100.0

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerin %95.7'sinin kayıt tutmadıklarını, %4.3'ünün ise işletmelerinde kayıt tuttukları belirlenmiştir (Çizelge 5.15). Elde edilen oranlardan, üreticilerin işletmede et ve süt verimliliğini artıracak,

buna bağı olarak işletme karlılığını yükseltecek olan kayıt tutma konusunun öneminin farkında olmadıkları anlaşılmaktadır.

5.2.7. İşletmelerde Çalışan Teknik Personel Durumu

İşletmelerin büyük çoğunluğunda (%97.4) ziraat mühendisinin veya veterinerin çalışmadığı, bu meslek elemanlarını çalıştıran işletmelerde (%2.6) ise, elemanların devamlı olarak işletmede bulunmadığı ancak düzenli olarak kontrole geldiği üreticilerce belirtilmiştir (Çizelge 5.16).

Çizelge 5.16. İşletmelerde Ziraat Mühendisi veya Veteriner Bulundurma Durumu

	İşletme Sayısı	%
Çalıştıran	3	2.6
Çalıştırmayan	113	97.4
Toplam	116	100.0

5.3. Süt Sığırcılığı İle İlgili Faaliyetler

5.3.1. Bakım ve Yetiştirme

Çizelge 5.17' de aile işgücü kullanan işletmelerin süt sığırcılığı yetiştiriciliğinde bakım ve yetiştirme konularında erkek ve kadınların yaptıkları işlere göre dağılımı görülmektedir. Çizelgeden de anlaşılacağı gibi erkekler maddi konularda (hayvan satımı), kadınlar ise bakım işlerinde ağırlıklı olarak çalışmaktadır.

Çizelge 5.17. Aile İşgücü kullanan İşletmelerde Süt Sığırcılığı Faaliyetlerinde İşgücü Dağılımı

	Kadın	%	Erkek	%	Beraber	%	Toplam	%
Yem Kararı	36	33.9	20	18.9	50	47.2	106	100.0
Hayvanın Satılma Kararı	4	3.7	99	93.5	3	2.8	106	100.0
Sütten Kesilme Kararı	45	44.1	12	11.8	45	44.1	102	100.0
Ahır Temizliği	30	28.3	2	1.9	74	69.8	106	100.0

Yabancı işgücü kullanan işletmelerde tüm kararları işletme sahipleri verirken sadece bir işletmede yem miktarı ve sütten kesim ile ilgili kararları veteriner

vermektedir. Anket kapsamında görüşülen işletmelerden % 3.4'ü (4 işletme) süt sığırcılığı faaliyeti ile uğraşmamaktadır.

5.4. İşletmelerde Hayvansal Ürünlerin Değerlendirilmesi ve Pazarlanması

İncelenen işletmelerin %96.6'sında (112 işletme) süt sığırcılığı yapılmakta, %3.4'ünde (4 işletme) ise besi sığırcılığı yapılmaktadır. Süt sığırcılığı yapan işletmelerin %79.4'ü elde ettikleri sütü tüccara sattıklarını belirtmişlerdir. İşletmelerin %19.6'sı kooperatife süt sattığını belirtirken, %0.1'i her iki kesime de süt satmaktadır. Aynı zamanda üreticilerin bir kısmı bazen ürettikleri sütün ve süt ürünlerinin birazını direkt olarak tüketicilere sattıklarını da belirtmişlerdir. Ancak bu oran önemsenmeyecek kadar küçük bir miktardır. Besicilik yapılan işletmelerde et satışı için mezbaha ile vadeli olarak anlaşılmaktadır. Sadece bir işletme kendi dükkanında perakende olarak et satışı yapmaktadır.

Çizelge 5.18. Süt Satılan Kişi ve Kurumlar

	İşletme Sayısı	%
Tüccara	89	79.5
Kooperatife	22	19.6
Her ikisine	1	0.9
Toplam	112	100.0

Tüccar veya kooperatife yapılan süt satışlarında 2 iki işletmede peşin satış yapılırken diğer işletmelerde vadeli satış yapılmaktadır. İlçe merkezine uzak olan köylerdeki üreticiler süt sattıkları kooperatif ya da tüccardan nakit yerine bazı zamanlar ev erzakı, yem ve gübre gibi ihtiyaçlarını talep etmektedirler.

Çizelge 5.19' da üreticilerin hayvansal ürünlerin pazarlanmasında karşılaştıkları sorunlar gösterilmiştir. Yapılan görüşmelerde üreticilerin pazarlamada karşılaştıkları en büyük sorunun ürün fiyatlarının düşük olmasını gördükleri belirlenmiştir. Bunun yanı sıra piyasanın dar olması ve mevsimsel etkilerinde satışta sorun yarattığı üreticilerce belirtilmiştir. Üreticilerden sadece %11.2'si herhangi bir satış sorunu yaşamamaktadır.

Çizelge 5.19. Hayvansal Ürünlerin Pazarlamasında Karşılaşılan Sorunlar

Sorunlar	İşletme Sayısı	%
Sorun yok	13	11.2
Fiyatı düşük	88	75.9
Mevsimler problemler	6	5.2
Piyasa dar	9	7.8
Toplam	116	100.0

5.5. Canlı Hayvan Satışı İle İlgili Uygulamalar

5.5.1. Canlı Hayvanların Satıldığı Müşteri Profili

Görüşülen işletmelerde canlı hayvan satışlarının %96.6 oranında tüccarlara satıldığı, %0.9'unun mezbahaya kesim için satıldığı, %3.0'ünün ise kooperatiflere ihale sonucu satıldığı tespit edilmiştir (Çizelge 5.20).

Çizelge 5.20. Canlı Hayvanların Satıldığı Müşteriler

Müşteriler	İşletme Sayısı	%
Tüccara	112	96.6
Mezbaha	1	0.9
Kooperatife	3	2.6
Toplam	116	100.0

5.5.2. Canlı Hayvanları Satış Yeri Tercihleri

Canlı hayvan satış yerleri olarak üreticilerin % 89.7'si işletme avlusunu, %0.9'unun işletme dışını tercih ettikleri, işletme dışında ve avluda satanların oranının ise %9.5 olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 5.21). Üreticiler avluda satışı tercih etmelerinin en büyük nedeni olarak nakliye masraflarından kurtulmayı amaçladıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 5.21. Canlı Hayvanların Satış Yerleri

	Üretici Sayısı	%
İşletme avlusu	104	89.7
İşletme dışında	1	0.9
Her iki yerde satan	11	9.5
Toplam	116	100.0

5.5.3. Canlı Hayvanların Satış Şekilleri

Canlı hayvan satışlarında üreticiler %95.7 oranında peşin satış yapmaktadırlar. Vadeli satışlar %0.9, her iki şekilde satış yapan işletme sayısı ise %3.4 olarak tespit edilmiştir (Çizelge 5.22).

Çizelge 5.22. Canlı Hayvanların Satış Şekli

	Üretici Sayısı	%
Peşin	111	95.7
Vadeli	1	0.9
Vadeli-peşin	4	3.4
Toplam	116	100.0

5.5.4. Canlı Hayvanları Satış Nedenleri

İşletmelerde hayvan satışlarının %56.4'ünün ihtiyaçtan, %9.3'ünün hayvanın durumuna bağlı olduğu, %23.2'si bakım zorluğu, %1.2'si hastalıktan, %9.9'unun ise ticari sebeplerden dolayı olduğu belirlenmiştir (Çizelge 5.23).

Çizelge 5.23. Canlı Hayvanların Satış Nedeni

	Üretici Sayısı	%
İhtiyaç	97	56.4
Hayvanın durumu	16	9.3
Bakım zorluğu	40	23.2
Hastalıktan	2	1.2
Ticari sebepler	17	9.9
Toplam	172*	100.0

Birden Fazla Cevap Verilmiştir.*

5.5.5. Canlı Hayvan Satışlarında Yaşanan Sorunlar

Canlı hayvan satışlarında üreticilerin %31.7'sinin fiyatın düşük olması, %16.3'ünün piyasa belirsizliği, %0.8'inin bürokrasi fazlalığı sorunlarını yaşadıkları belirlenmiştir. Üreticilerin %51.2'si satışta hiçbir sorun yaşamamaktadır (Çizelge 5.24).

Çizelge 5.24. Hayvan Satışlarında Karşılaşılan Sorunlar

	Üretici Sayısı	%
Sorun yok	63	51.2
Fiyat düşük	39	31.7
Piyasa belirsiz	20	16.3
Bürokrasi çok	1	0.8
Toplam	116	100.0

5.6. İşletmede Sığır Yetiştiriciliği İle İlgili Faaliyetler ve Sorunlar

5.6.1. Gelecek İle İlgili Düşünceleri

İşletmelerin %94.8'i hayvancılığa devam etmeyi düşündüklerini, %4.3'ü devam etmeyi düşünmediğini, %0.9'u devam etme konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 5.25).

Çizelge 5.25. Hayvancılığa Devam İle İlgili Düşünceler

	Sayı	%
Devam Etmeyi Düşünenler	110	94.8
Devam Etmeyi Düşünmeyenler	5	4.3
Kararsız	1	0.9
Toplam	116	100.0

Hayvancılığa devam etmeyi düşünen üreticilerin %38.8'i başka iş olmadığından, %45.7'si ek gelir sağladığından, %10.3'ü hayvancılığı ticari faaliyet olarak gördüğü için devam etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir.

5.6.2. Kapasite Planlaması İle İlgili Düşünceler

Açıl ve İnan (1977), tarafından yapılan bir çalışmada, işletmelerde inek sayısı artıkça, hayvan başına toplam masrafların azaldığını ortaya konmuştur.

Çizelge 5.26. İşletmelerin Kapasiteyi Büyütme Durumu

	Sayı	%
Evet	51	44.0
Hayır	65	56.0
Toplam	116	100.0

İşletmelerin %44.0'ı kapasiteyi genişletmeyi düşündüklerini, %56.0'ı kapasiteyi genişletmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir (Çizelge 5.26). Kapasiteyi genişletmeme nedenleri olarak üreticilerin %29.4'ü maddi imkansızlığı, %68.6'sı iş gücü problemi olduğunu, %2.0'si ise hayvan cinsinin iyi olmadığını belirtmişlerdir. İş gücü probleminin en fazla aile işletmelerinde olduğu gözlenmiştir. Kapasiteyi genişletmeyi düşünen işletmelerin %43.1'i karlı olduğu için, %56.9'u ek geliri artırmak için kapasiteyi genişletmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Kapasiteyi genişletmeyi ek geliri artırmak için düşündüklerini söyleyen işletmelerin büyük çoğunluğunu aile işletmeleri olduğu gözlenmiştir.

5.6.3. Kapasiteyi Genişletme İmkanları

İşletmelerin %26.7'si kapasiteyi genişletme imkanlarını olabileceğini, %50.9'u kapasiteyi genişletme imkanı olmayacağını, %22.4'ü ise imkanı olup olmayacağını bilmediğini belirtmiştir (Çizelge 5.27). Devlet desteği olduğu takdirde kapasitelerini geliştirme imkanlarının olacağını vurgulamışlardır.

Çizelge 5.27. İşletmelerin Kapasiteyi Genişletme İmkanı

	Sayı	%
Evet	31	26.7
Hayır	59	50.9
Bilmiyor	26	22.4
Toplam	116	100.0

Hayvancılık faaliyeti uğraşılmaması durumunda, üreticilerin %32.8'i ücretli olarak çalışacağını, %8.6'sı emekli maaşı ile geçineceğini, %16.4'ü fikri olmadığını, %8.6'sı ticaret ile uğraşacağını, %27.6'sı bitkisel üretim ile uğraşacağını, %6.0'sı hiçbir iş ile uğraşmayacağını belirtmiştir (Çizelge 5.28).

Çizelge 5.28. Sığırcılık Yapmasa Ne İş yapar

	Sayı	%
Dışarıda Ücretli Çalışır	38	32.8
Emekli Maaşı İle Geçinir	10	8.6
Fikri Yok	19	16.4
Ticaret İle Uğraşır	10	8.6
Bitkisel Üretim	32	27.6
Hiçbir İş Yapmaz	7	6.0
Toplam	116	100.0

5.6.4. Sığırcılık Faaliyeti İle İlgili Sorunlar

Çizelge 5.29'da incelenen işletmelerin sığırcılıkla ilgili problemleri verilmiştir. Bu problemler içinde en büyük problemin yem sorunu (%33.0) olduğunu görülmektedir. Yem sorunun en büyük nedeni maliyetin yüksek olmasıdır. Hayvan hastalıklarının da önemli bir problem olduğu belirtilmiş (%26.7) ve bu problemde veterinerlik hizmetleri ve ilaç masrafları nedeni ile işletmeleri mali açıdan sıkıntıya sokmaktadır. İşletmelerde sığırcılıkla ilgili yaşanan diğer sorunlar ahır(%11.2), işçilik(%9.7), üreme(%5.3), hayvan materyali(%7.5), iklim(%5.3) olarak bulunmuştur.

Çizelge 5.29. Sığırcılık İle İlgili Problemler

	Sayı	%
Yem	106	33.0
Hastalık	86	26.7
Ahır	36	11.2
İşçilik	31	9.7
Üreme	17	5.3
Hayvan Materyali	24	7.5
İklim	17	5.3
Sorun Yok	4	1.3
Toplam	321*	100.0

*Birden fazla cevap verilmiştir

5.6.5. Sığırcılık Faaliyeti İle İlgili Bilgi Kaynakları

Araştırma kapsamında görüşülen üreticilerin sığırcılık ile ilgili bilgi kaynakları Çizelge 5.30'da verilmiştir. Üreticilerin %25.6'sı veterinerleri, %35.6'sı diğer çiftçileri, %29.5'i aile bireylerini, %2.2'si yem fabrikalarını, %1.8'i kooperatifleri, %1.8'i tarım il müdürlüğünü, %1.3'ü üniversiteleri, % 2.2'si televizyonları bilgi kaynağı olarak kullanmaktadır.

Çizelge 5.30. Sığır Yetiştiriciliği Konusunda Bilgi Kaynakları

	Sayı	%
Veterinerler	58	25.6
Diğer Çiftçiler	81	35.6
Aile Bireyleri	67	29.5
Yem Fabrikaları	5	2.2
Kooperatifler	4	1.8
Tarım İl Müdürlüğü	4	1.8
Üniversite	3	1.3
Televizyon	5	2.2
Toplam	227*	100.0

Birden fazla cevap verilmiştir.*

5.6.6. Yayım Elemanları İle Görüşme Sıklığı

Türkiye'nin gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ekonomik gelişmesinin en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için, ekonominin çeşitli sektörlerindeki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin topluma iletilmesi, toplum tarafından benimsenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu gelişmelerin çiftçilere iletilmesinde (teknik elemanların) tarımsal yayım elemanlarının Ziraat Yüksek Mühendisleri (ZYM), Ziraat Mühendisleri (ZM), Çay Ekserleri (ÇE) ve Tarım Teknisyenleri (TT)) rolü büyüktür. Yayım elemanlarının rolü; üretici (çiftçi) sorunlarını ve üretici güçlüklerini belirlemek, yeni teknolojiye ilişkin yararlı bilgileri yaymak, üretimi ve gelirleri artırmak için bu bilgileri başarılı bir biçimde kullanmayı üreticilere öğretmektir (Torun, 2007). Bu bağlamda üreticilerin yayım elemanları ile görüşme sıklığı incelenmiştir.

Çizelge 5.31. Üreticilerin Yayım Elemanları İle Görüşme Durumu

	Sayı	%
Görüşmüyor	97	83.6
Yakın Zamanda	9	7.8
Uzun Zaman Önce Görüşmüş	10	8.6
Toplam	116	100.0

Çizelge 5.31' de üreticilerin yayım elemanları ile görüşme sıklığı ve yayım elemanlarının ziyaret sıklığı verilmiştir. Üreticilerin %83.6'sı yayım elemanları ile hiç görüşmediğini, %7.8'i yakın zamanda görüştüğünü, %8.6'sı ise uzun zaman önce

görüştüğünü belirtmişlerdir. Görüşülen üreticiler son bir yıl içinde yayım elemanlarının hiç gelmediğini belirtmişlerdir.

5.7. İşletmelerde Sigorta Uygulamaları

Tarımda, bitkisel ve hayvansal üretimi tehdit eden riskler vardır. Bunlar da hava koşulları, fiyatlar, üretim faktörleri, hastalık ve zararlılar, verimdeki değime olarak özetlenebilir. Bu gibi risklere bağlı olarak verim ve fiyatlardaki istikrarsızlık, üreticinin gelirinde de dalgalanmalara neden olmaktadır. Bu nedenle, gelişmiş ülkelerde tarım sektörünü koruyucu ve yaşam standardını yükseltici önlemler alınmaktadır. Türkiye’de de tarımsal ve hayvansal üretimi tehdit eden risk ve belirsizlikler sonucu meydana gelecek hasarların önlenmesi için en etkili sistem Tarım Sigortası’dır(Demir, 2003). Tarım Sigortası tarımdaki risk ve belirsizlikler nedeni ile meydana gelecek zararı karşılayan güvence sistemidir (Dinler, 2003). Bununla birlikte, halen ekili alanlarımızın %1’i, çiftlik hayvanlarının ise %0,2’si sigortalıdır (Anonim, 2004).

5.7.1. İşletmede Sigorta Yapılması ve Nedenleri

İncelenen işletmelerin %20.7’si işletmelerinde sigorta yaptırdıklarını, %73.3’ü ise işletmelerinde sigorta yaptırmadıklarını belirtmişlerdir(Çizelge 5.32). Sigorta yaptıran işletmelerin tümü sadece kooperatiften hayvan alımında zorunlu olduğu için sigorta yaptırdıklarını, sigorta süresinin 1 yıl olduğunu bu süre bitince sigorta sözleşmesini yenilemediklerini, bunu dışında sigorta yaptırmadıklarını ve yaptırmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir. Sigorta yaptırmayan işletmelerde, üreticiler sigorta yaptırmama nedenleri olarak maddi sıkıntıları ve sigorta yaptırmaya ihtiyaç duymamalarını göstermişlerdir. Sigorta yapılan işletmelerde sigorta kapsamına sadece büyük baş hayvanların alındığı belirtilmiştir.

Çizelge 5.32. Hayvansal Ürün Sigortası Yaptırma Durumu

	Sayı	%
Sigorta Yaptıranlar	24	20.7
Sigorta Yaptırmayanlar	92	79.3
Toplam	116	100.0

Sigorta yaptıranların %4.2'si doğal afetlerden meydana gelen ölümlere karşı, % 66.7'si adi ve bulaşıcı hastalıklardan meydana gelen ölüme karşı, %29.2'si ise her tür ölüme karşı sigorta yaptırmıştır (Çizelge 5.33).

Çizelge 5.33. Yaptırılan Sigortanın Kapsamı

	Sayı	%
Doğal Afetlerden Meydana Gelen Ölüm	1	4.2
Adi ve Bulaşıcı Hastalıklardan Meydana Gelen Ölüm	16	66.7
Her Tür Ölüm	7	29.2
Toplam	24	100.0

Proje kapsamında sigortalanan tüm hayvanlar önceden veteriner tarafından kontrol edilerek sağlıklı raporu alınmıştır. Hayvan desteğinde sigorta yaptırma zorunluluğu devam etmektedir.

5.8. Hayvan Sağlığı

5.8.1. Karşılaşılan Hayvan Hastalıkları

Çalışmanın yapıldığı yıl içinde karşılaşılan hayvan hastalıkları ve etkilenen hayvan sayıları Çizelge 5.35'de gösterilmiştir. Hayvanlarda görülen hastalıklar %16.3 yavru atma, %26.5 meme iltihabı, %10.2 solunum yolu enfeksiyonu, %2.0 güç doğum, %44.9 şap olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 5.34).

Çizelge 5.34. Karşılaşılan Hayvan Hastalıkları

	Sayı	%
Yavru Atma	8	16.3
Meme İltihabı	13	26.5
Solunum Yolu Enfeksiyonu	5	10.2
Güç Doğum	1	2.0
Şap	22	44.9
Toplam	49	100.0

Çalışmada incelenen işletmelerde düzenli sağlık kontrollerinin işletmelerin büyük bir çoğunluğunda yapılmadığı belirlenmiştir. İşletmelerin sadece %4.3'ü düzenli sağlık kontrolü yaptırırken, %95.7'si ise düzenli sağlık kontrolü yaptırmamaktadır. Bu duruma sebep olarak hayvan sağlığı hizmetlerinin oldukça maliyetli olmasını göstermişlerdir. Araştırma kapsamında incelenen işletmelerin

%89.7'sinde ihtiyaç durumunda veteriner çağrılmakta, %10.3'ünde ise veterinerin kendisi uğramaktadır (Çizelge 5.35). Veterinerin çağrılmadan ziyaret ettiği işletmeler büyük işletmelerdir. İncelenen işletmelerden bir tanesinin veteriner ortağı vardır.

Çizelge 5.35. Veterinerin İşletmeleri Ziyaret Durumu

	Sayı	%
İhtiyaç Durumunda Kendim Çağırıyorum	114	89.7
Kendisi Uğruyor	2	10.3
Toplam	116	100.0

5.8.2. İşletmelerde Sağlık ve Hijyen Uygulamaları

İncelenen işletmelerde sadece alt temizliği yapanlar %47.4, temizliğin yanı sıra; ilaçlama ve kireçleme yapanların %13.8, badana ilaçlama ve kireçleme yapanların %17.2, kireçleme yapanların %21.6 olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 5.36).

Çizelge 5.36. İşletmelerde Sağlık ve Hijyen Uygulamaları

	Sayı	%
Sadece alt Temizliği	55	47.4
İlaçlama Kireçleme	16	13.8
Badana-İlaçlama-Kireçleme	20	17.2
Kireçleme	25	21.6
Toplam	116	100.0

Üreticilerin %15.5'i yaptıkları uygulamaların yeterli, %73.3'ü orta düzeyde, %11.2'si yetersiz bulmaktadır (Çizelge 5.37). Görüşmeler sırasında üreticilerin ifadelerinden ve işletmelerin ahırlarının incelenmesinden aile işletmelerinin sağlık ve hijyen konusuna fazla dikkat etmedikleri, hayvancılığı ticari olarak yapan işletmelerin sağlık ve hijyen konusunda oldukça dikkatli oldukları gözlemlenmiştir.

Çizelge 5.37. Temizlik Uygulamaları Yeterli Bulma Durumu

	Sayı	%
Yeterli	18	15.5
Orta düzeyde yeterli	85	73.3
Yetersiz	13	11.2
Toplam	116	100.0

5.9. İşletmeler Bazında Kooperatiflerin Uygulaması

5.9.1. Kooperatif Üyeliği

Ülkemizde hayvancılık yapan işletmeler çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Hayvan yetiştiricilerinin içinde bulunduğu bu sorunların çözümünde en etkili yol yetiştiricilerin bir kooperatif çatısı altında örgütlenmeleridir. Böylece hem birey olarak çözemedikleri sorunları daha kolay giderebilecek, hem de devletin kooperatiflere tanıdığı birtakım teşviklerden daha kolay yararlanmış olacaklardır (İnan ve ark., 2000).

Çizelge 5.38. Üreticilerin Kooperatiflere Üyelik Durumu

	Sayı	%
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	35	30.2
Orköy	2	1.7
Üst Birlik	3	2.6
Üye Olmayan	76	65.5
Toplam	116	100.0

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerin kooperatiflere üyelik durumları Çizelge 5.38’de verilmiştir. Üreticilerin %30.2’ si tarımsal kalkınma kooperatifi, %1.7’si Or-Köy üyesi, %2.6’sı üst birlik üyesidir. Görüşülen üreticilerin %65.5’i kooperatiflerin düzenli çalışmadıklarını belirterek, hiçbir kooperatife üye olmadıklarını söylemişlerdir. Ayrıca kooperatif üyesi olan üreticilerin %5.0’i kooperatiften ayrılmayı düşündüklerini, %95.0’i kooperatiften ayrılmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir.

5.9.2. Kooperatif Üyeliği Süresi

Üreticilerin %62.5’i 1-5 yıl arası, %15.0’i 6-10 yıl arası, %5.0’i 11-15 yıl arası, %2.5’i 16-20 yıl arası %5.0’i 21-25 yıl arası, %5.0’i 26-30 yıl arası, %5.0’i 31-35 yıl arası kooperatif üyesidirler (Çizelge 5.39).

Çizelge 5.39. Üreticilerin Kooperatiflere Üyelik Süreleri

	Sayı	%
1-5 yıl	25	62.5
6-10 yıl	6	15.0
11-15 yıl	2	5.0
16-20 yıl	1	2.5
21-25 yıl	2	5.0
26-30 yıl	2	5.0
31-35 yıl	2	5.0
Toplam	40	100

Üreticilerin büyük bir bölümü (%85.3) kooperatiflerin uygun şekilde denetlenip denetlenmediğini bilmemektedir.

Çizelge 5.40. Üreticilerin Kooperatiflerin Denetlenmesi Hakkındaki Görüşleri

	Sayı	%
Evet	9	7.8
Hayır	8	6.9
Bilmiyorum	99	85.3
Toplam	116	100.0

5.10. Sığır Desteği Projesi İle İlgili Bilgiler

5.10.1. Kültür Irkı Damızlık Sığır Desteği Projesine Bakış Açıları

Araştırmaya katılan üreticilerin %82.8'si Kültür Irkı Damızlık Sığır Desteği Projesi Hakkında bilgisi olmadığını belirtmiştir. Üreticilerin %17.2'si proje hakkında bilgi sahibidir (Çizelge 5.41).

Çizelge 5.41. Proje Hakkında Bilgi Durumu

	Kültür Irkı Damızlık Sığır Desteği Projesi		Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	20	17.2	6	5.2
Hayır	96	82.8	110	94.8
Toplam	116	100.0	116	100.0

Görüşülen üreticilerin %5.2'si Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi hakkında bilgi sahibi iken %94.8'si proje hakkında bilgi sahibi değildir. Projeler hakkında

bilgisi olan üreticilerin tümü projeler konusunda herhangi bir kurum tarafından bilgilendirilmediklerini, konuyu diğer üreticilerden duyduklarını belirtmişlerdir.

5.10.2. Yararlanılan Sığırcılık Destek Türleri

Araştırma kapsamında görüşülen üreticilerin %19.0'u sığırcılıkla ilgili çeşitli desteklerden faydalanırken, %81.0'i hiçbir destekten faydalanmadığını belirtmiştir (Çizelge 5.42).

Çizelge 5.42. Sığırcılık İle İlgili Çeşitli Desteklerden Faydalananlar

	Sayı	%
Evet	22	19.0
Hayır	94	81.0
Toplam	116	100.0

Üreticilerin %50.0'si süt teşviğinden, %18.2'si süt teşviği ve yem desteğinden, %13.6'sı buzağı desteğinden, %18.2'si suni tohumlamadan faydalanmaktadır (Çizelge 5.43).

Çizelge 5.43. Yararlanılan Destek Türleri

	Sayı	%
Süt Teşviği	11	50.0
Süt Teşviği- Yem Desteği	4	18.2
Buzağı Desteği	3	13.6
Suni Tohumlama	4	18.2
Toplam	22	100.0

5. 11. Devletin Uyguladığı Tarım Politikası İle İlgili Üreticilerin Görüşleri

5.11.1. Üreticilerin Tarım Politikaları İle İlgili Görüşleri

Tarım politikaları tarım işletmelerinin üretim miktarlarını, üretim desenini, geleceğe yönelik kararlarını ve gelirlerini etkileyen bir unsurdur. Ülkemizde tarımsal politikalar; fiyat müdahaleleri, girdi destekleri, zirai kredi faiz sübvansiyonları, doğal afet ödemeleri, süt teşvik primi ödemeleri, bazı yıllarda ödenen destekleme primleri, araştırma, eğitim, yayım, ve denetim gibi genel hizmetlerle ilgili kamu faaliyetleri, büyük ölçüde kamu tarafından sürdürülen tarımsal altyapı yatırımları, yatırım ve ihracat teşvikleri ile sürdürülmektedir (Anonim, 1999). Uygulanan tarım ve

hayvancılık politikalarından en fazla etkilenen sektörün içinde olan üreticilerin politikalar ile ilgili fikirleri ve önerileri önem taşımaktadır.

Çizelge 5.44. Tarım Politikaları İle İlgili Görüşler

	Sayı	%
Beğenmiyor	92	79.3
Beğeniyor	8	6.9
Fikri Yok	16	13.8
Toplam	116	100.0

Anket uygulanan üreticilerin %79.3'ü uygulanan tarım politikalarını beğenmediklerini, %6.9'u beğenmediklerini belirtmişlerdir. Üreticilerin %13.8'i bu konuda fikir beyan etmemişlerdir (Çizelge 5.44).

Çizelge 5.45. Tarım Politikalarının Beğenilmeme sebepleri

	Sayı	%
Destek Az	65	70.6
Destekleme uygulaması yanlış	25	27.2
Bürokrasi çok	2	2.2
Toplam	92	100.0

Tarım politikasından memnun olmayanların %70.6'sı desteklerin az olduğunu, %27.2'si destekleme uygulamalarını yanlış olduğunu, %2.2'si bürokrasinin fazla olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 5.45).

5.12. Üreticilerin Yaşam Standardı

5.12.1. Köylerin Yaşam Standardı İle İlgili Üretici Görüşleri

Çizelge 5.46. Üreticilerin Köylerin Yaşam Standardını Değerlendirmesi

	Sayı	%
Daha İyi	12	10.3
Orta Düzeyde	100	86.2
Daha Kötü	4	3.4
Toplam	116	100.0

Üreticilerin %10.3'ü köylerini diğer köylere göre daha iyi, %86.2'si diğer köylerden daha kötü daha kötü, %3.4'ü kendi köylerini diğer köylerle aynı görmektedir.

5.12.2. Temel Gelir Kaynakları

Çizelge 5.47. Üreticilerin Temel Gelir kaynakları

	Sayı	%
Tarım -Hayvancılık	50	43.1
Ücret-hayvancılık-tarım	36	31.0
Dışarıdan Gelen Para-Tarım-hayvancılık	10	8.6
Hayvancılık	10	8.6
Ticaret hayvancılık tarım	10	8.6
Toplam	116	100.0

Görüşülen üreticilerin %43.1'i tarım ve hayvancılığın, %31.0'i ücret, tarım ve hayvancılığın, %8.6'sı dışarıdan gelen para, tarım ve hayvancılığın, %8.6'sı sadece hayvancılığın, %8.6'sı ticaret ve hayvancılığın temel geçim kaynakları olduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 5.47). Sonuçlara bakıldığında araştırma bölgesinin temel geçim kaynaklarının kırsal kesimlerin temel geçim kaynakları olan tarım ve hayvancılığa dayandığını göstermektedir.

Çizelge 5.48. Köyünüzün Gelir Yetersizliğinde Etkili Olan Faktörler

	Sayı	%
Tarım Hayvancılık Ürünlerinin Para etmemesi	73	62.9
Su sorunu	11	9.5
İş alanı yok	21	18.1
Orman Köyü olduğu için	2	1.7
Arazi kıraç	5	4.3
Fikri yok	4	3.4
Toplam	116	100.0

Üreticilerin %62.9'u tarım ve hayvancılık ürünlerinin para etmemesinin, %9.5'si su sorununun, %18.1'i iş alanını olmamasının, %1.7'si orman köyü olmasının, %4.3'ü arazinin kıraç olmasının köylerinin gelir yetersizliğinde etkili olduğunu düşünmektedirler.

5.13. Üreticilerin Kitle İletişim Araçlarından Yararlanma Durumları

Çizelge 5.49. Kitle İletişim Araçlarından Yararlanma Oranları

	Her gün		Haftada En az 10 saat		Ara sıra		Neredeyse Hiç		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
TV	114	98.2	1	0.9	0	0.0	1	0.9	116	100.0
Radyo	15	12.9	0	0.0	0	0.0	101	87.1	116	100.0
Gazete	12	10.3	0	0.0	36	30.1	68	58.6	116	100.0

Üreticilerin %98.3'ü günde en az 1 saat, %0.9'u haftada en az 10 saat televizyon izlediklerini, %0.9'u neredeyse hiç televizyon izlemediklerini belirtmişlerdir. Radyo dinleme oranları %87.1 hiç dinlemeyen, %12.9 günde en az 1 saat dinleyen olarak belirlenmiştir. Üreticilerin %10.3'ü hergün, %9.5'i en az haftada 1 kez, %21.6'sı ayda birkaç kez gazete okumakta , %58.6'sı hiç gazete okumamaktadır. İncelenen işletmelerin %2.6'sında (3 işletme) bilgisayar ve internet bağlantısı bulunmaktadır.

5.14. Üreticilerin Tarım İlçe Müdürlüğüne Ziyaretleri

Üreticilerin Tarım İlçe Müdürlüğüne gidiş sıklıkları Çizelge 5.50'de verilmiştir. Buna göre üreticilerin %1.7'si en az haftada 1 kez, %14.7'si ayda birkaç kez, % 83.6'sı hiç gitmediklerini belirtmişlerdir. Üreticiler tarım ilçe müdürlüğüne gidiş amaçlarının olarak tarım ve hayvancılık destekleri konularında bilgi alma ve diğer bürokratik işlemler olduğunu belirtmişlerdir. Tarım İlçe Müdürlüğü ile yapılan görüşmede de aynı sonuçlar elde edilmiştir. Yetkililer yeterli eleman ve araca sahip olmadıkları için düzenli olarak üreticileri ziyaret edemediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5.50. Tarım İlçe Müdürlüğüne Gidiş Sıklığı

	Sayı	%
En az haftada 1 kez	2	1.7
Ayda birkaç kez	17	14.7
Neredeyse hiç	97	83.6
Toplam	116	100.0

5.15. Yenilikleri Öğrenme Kaynakları

Tarımsal alandaki her teknolojik yenilikte olduğu gibi; tarım alanlarında uygulanacak kültürel önlemleri üreticilerin tanınması ve yaygın biçimde uygulamasında, tek bir bilgi kaynağının değil, çeşitli kaynakların etkili olduğu söylenebilir (Torun ve Taluğ, 2005).

Çizelge 5.51. Yenilikleri Öğrenme Kaynakları

	Sayı	%
Veteriner	53	30,1
Diğer Üreticiler	67	38,1
İlaç ve yem bayiiileri	8	4,5
Kooperatifler	15	8,5
İlçe Tarım Müd.	10	5,7
Yeniliklerle İlgilenmeyenler	14	8.0
Muhtar	1	0,6
Televizyon	3	1,7
İnternet	2	1,1
Araştırma Kurumları	1	0,6
Üniversite	2	1,1
Toplam	176*	100.0

*Birden fazla cevap verilmiştir.

Çalışmaya katılan üreticiler genellikle yeniliklerden haberdar olma konusunda veterinerleri (%30.1), ve diğer üreticileri (% 38.1) tercih etmektedirler. Diğer kaynaklardan faydalanma oranları %4.5 ilaç ve yem bayiiileri, %8.5 kooperatifler, %5.7 tarım teşkilatı, %0.6 köy muhtarı, %1.7 televizyon, %1.1 internet, %0.6 araştırma kurumları, %1.1 üniversiteler olarak şeklinde belirlenmiştir (Çizelge 5.51). Üreticiler, kolaylıkla ulaşabildikleri kişileri tercih ettiklerini belirterek, özellikle tarım il ve ilçe müdürlüklerinden yeterli sayıda mühendis gelmediğini vurgulamışlardır. Araştırma bölgesindeki üreticilerin tamamı yeniliklerin faydalı olduğunu düşünmektedirler.

5.16. Üreticilerin Seyahat Etme Alışkanlıkları

Çizelge 5.52. Büyük İllere Seyahat Edenler

	Sayı	%
Evet	33	28.4
Hayır	83	71.6
Toplam	116	100.0

Yapılan çalışmada üreticilerin %28.4'ü büyük illere seyahat ettiği, %71.6'sı büyük illere seyahat etmediğini belirtmişlerdir. Büyük illere seyahat edenlerin seyahat etme sebepleri ise genellikle hastalık, çalışma, akraba ziyaretleri olarak saptanmıştır.

5.17. Üreticilerin Tarımsal Toplantılara Katılma Alışkanlığı

Görüşülen üreticilerin %17.2'si tarımla ilgili toplantılara katıldığını, %82.8'i katılmadığını belirtmiştir. Üreticiler tarımsal toplantılara katılmamaktaki en önemli neden olarak vakitlerinin olmaması ile birlikte masraf öne sürmüşlerdir.

Çizelge 5.53. Tarım İle İlgili Toplantı ve Konferanslara Katılma Sıklığı

	Sayı	%
Evet	20	17.2
Hayır	96	82.8
Toplam	116	100.0

5.18. Fikri Önderliği İle İlgili Düşünceler

Gözlemler ve deneysel çalışmalar, bazı bireylerin, içinde yer aldıkları toplumda diğer insanların davranışlarını arzuladıkları yönde etkileme yeteneğine sahip olduklarını göstermektedir. Bu kişiler fikir liderleri ya da önderlerdir. Etkileri, kişiler arası haberleşme dokusu içerisinde ve resmi olmayan (İnformal) biçimdedir (Erman, 2004).

Çizelge 5.54. Üreticilerin Kendilerini Fikir Önder Olarak Görme Oranları

	Sayı	%
Evet	28	24.1
Hayır	88	75.9
Toplam	116	100.0

Yeniliklerin tanıtılmasında önemli bir işleve sahip olan fikir önderliği konusunda üreticilerin %24.1'i kendisini fikir önderi olarak görürken, %75.9'u kendisini fikir önderi olarak görmediğini belirtmiştir. Dış dünya ile fazla iletişim içerisinde olmadıklarından yeni fikirleri ortaya koymada yetersiz olduklarını öne sürmüşlerdir.

5.19. Hayvancılıkla İlgili Bilgi Edinme Kaynakları

Üreticilerin %49.5'i deneyimli aile bireylerinden, %35.0'i diğer üreticilerden, %12.7'si veterinerlerden, %1.4'ü televizyondan, %1.4'ü tarım il veya ilçe müdürlüğünden gelen ziraat mühendisi ve teknisyenlerden hayvancılıkla ilgili bilgi temin ettiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar üreticilerin hayvancılık faaliyetlerini geleneksel yöntemlerle yaptıklarını göstermektedir.

Çizelge 5.55. Hayvancılıkla İlgili Bilgilerin Edinildiği Kaynaklar

Bilgi Kaynakları	Sayı	%
Deneyimli aile bireyleri	109	49.5
Diğer üreticiler	77	35.0
Veterinerler	28	12.7
Televizyon	3	1.4
Tarım İl-İlçe Müdürlüğü Elemanları	3	1.4
Toplam	220*	100.0

*Birden fazla cevap verilmiştir.

5.20. Üreticilerin Hayvancılık İle İlgili Olarak Kendi Yetkinliklerini Değerlendirmeleri

Bilinçli olarak hayvancılık yaptığını belirten üreticilerin oranı %27.6 iken, bilinçli olarak yapamadıklarını belirten üretici sayısı %72.4 olarak belirlenmiştir. Üreticiler eksikliklerinin farkında olup bu konuda kendilerini yapılacak eğitim çalışmalarını geliştirmek istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5.56. Üreticilerin Kendi Hayvancılık Faaliyetlerini Değerlendirmesi

Bilinçli Hayvancılık Yapıyorum	Sayı	%
Evet	32	27.6
Hayır	84	72.4
Toplam	116	100.0

5.21. Kooperatif Yöneticisi İle İlgili Görüşler

5.21.1. Üreticilerin Kooperatif Başkanının Özellikleri İle İlgili Görüşleri

Çizelge 5.57. Üreticilerin Kooperatif Başkanında aradığı en önemli özellik

	Sayı	%
Dürüst	94	81.0
Adil	5	4.3
Yönlendirici	2	1.7
Çalışkan	4	3.4
Sevilen	2	1.7
Bilgili	9	7.8
Toplam	116	100.0

Üreticilerin % 81.0'i dürüst , %4.3'ü adil, % 1.7'si yönlendirici, % 3.4'ü çalışkan, % 1.7' si sevilen,%7.8' i bilgili olmanın kooperatif başkanı için en önemli özellik olduğunu düşünmektedirler. Üreticiler daha önce yaşadıkları kötü tecrübelerden dolayı kooperatif başkanının dürüst olmasının aradıkları en önemli özellik olduğunu belirtmişlerdir.

5.21.2. Kooperatif Başkanının Belirlenmesi İle İlgili Üretici Görüşleri

Son dönemde özellikle hayvancılık sektörünün desteklenmesi ve kırsal kesimde yaşayan insanların gelirlerini arttırıcı politika uygulamaları sonucunda “Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi” başlatılmış olup, bu projelerin ve diğer Bakanlık bütçeli projelerin uygulanmasında tarımsal kalkınma kooperatiflerden yararlanılmıştır. Ancak proje uygulanmasında veya mevcut faal kooperatiflerde profesyonel yönetici çalıştırılması zorunluluğu getirilmemesi büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bu kooperatiflerde kooperatifçilik eğitimi almış kişilerle konusunda uzman Ziraat Mühendisi veya Veteriner gibi teknik elemanların istihdam edilmesi ve 2-3 yıl maaşlarının proje kalemlerinden karşılanarak bu süre sonunda kooperatif bütçesinden karşılanması ile ilgili yönetmelik değişikliği yapılmalıdır (Anonim, 2004). 2.Tarım Şurasının raporunda da belirtildiği gibi kooperatif yöneticilerinin profesyonel özellikler taşıması önemlidir. Üreticilerle yapılan görüşmede raporda belirtilen görüşler paralelinde cevaplar alınmıştır.

Çizelge 5.58. Kooperatif Başkanının Belirlenmesi Yöntemi İle İlgili Tercihleri

	Sayı	%
Seçimle	29	25.0
Devlet mühendis atamalı	87	75.0
Toplam	116	100.0

Kooperatif başkanın belirlenmesinde üreticilerin %25.0'i seçimle olmasını isterken, %75.1'i devletin mühendis atamasını istemektedirler. Seçimle olmasını isteyenler atanacak mühendisin bölge halkı ile iyi ilişkiler kuramayacağını, atanan kişinin devlet memuru zihniyetinde olup kooperatif için özverili çalışmayacağını düşünmektedirler. Devlet tarafından mühendis atanmasını isteyen üreticiler ise atanan kişinin daha bilgili ve bilinçli olacağını bu nedenle kooperatife ve üyelerine daha iyi hizmet verebileceğini belirtmişlerdir.

5.21.3. Kooperatif Başkanın Eğitim Düzeyi İle İlgili Görüşler

Kooperatif başkanının eğitimi konusunda üreticilerin ziraat eğitimi almış kişileri veya veterinerleri tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ziraat mühendisi başkan isteyenlerin oranı %9.5, veteriner isteyenlerin oranı %40.5 olarak bulunmuştur. Üreticilerin %49.1'i ise kooperatifin hayvancılık veya bitkisel üretime vereceği ağırlığa bağlı olarak kooperatif başkanının ziraat mühendisi ya da veteriner olması gerektiğini düşünmektedirler.

Çizelge 5.59. Üreticilerin Kooperatif Başkanında Olmasını İstedikleri Eğitim Düzeyi

	Sayı	%
Ziraat Mühendisi	11	9.5
Veteriner	47	40.5
Kooperatifin yapısına göre	57	49.1
Fikri yok	1	0.9
Toplam	116	100.0

5.22. Tarımsal Yenilikler İle İlgili Üretici Görüşleri

5.22.1. Yeniliklerin Uygulanmasında Karşılaşılan Sıkıntılar

Hayvancılık faaliyetinde bulunan üreticilerin yeniliklerin uygulanmasındaki en büyük sıkıntılarını yenilikler hakkında yeterli bilgiye ulaşamamak ve ulaştıklarında maddi problemlerle karşılaşmaktır.

Çizelge 5.60. Yeniliklerin Uygulanmasında Yaşanan Sıkıntılar

	Sayı	%
Maddi Problemler	26	29.5
Bilgiye Ulaşamamak	21	23.9
Maddi Problem ve Bilgiye ulaşamamak	41	46.6
Toplam	88	100.0

Üreticilerin %10.3'ü kooperatiflerin yenilikleri iletme konusunda yeterli olduklarını belirtirken, %89.7'si kooperatifleri yetersiz bulmaktadır. Anket uygulanan üreticilerin %13.8'i kooperatif çalışanlarını yenilikler konusunda ilgili bulurken, %86.2'si ise yeniliklere ilgisiz bulduklarını belirtmişlerdir. İlgisiz bulanların büyük bir çoğunluğu kooperatif üyesi olmayan üreticilerdir. İlgili bulan üreticilerin kooperatif yönetimine yakın veya akrabalık ilişkisi bulunan kişiler oldukları çalışma sırasında gözlemlenmiştir.

5.23. Üreticilerin Hayvancılıkla İlgili Bilgi Talepleri

Hayvancılık çok geniş kapsamlı bir üretim faaliyetidir. Verimliliği artırmak için üreticilerin hayvancılık ile ilgili yem, barınma, sağlık gibi birçok konuda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu konuda Armağan, (2005), yapmış olduğu bir çalışmada Aydın İlinde süt inekçiliği yapan tarım işletmelerinin bilgi gereksinimleri ve bu konuyla ilgilenen tarımsal yayım örgütlerini incelemiştir. Çalışmada üreticilerin hayvan sağlığından suni tohumlamaya birçok konularda bilgi gereksinimi duydukları belirlenmiştir.

Çizelge 5.61. Üreticilerin Konulara Göre Bilgi Talebi Dağılımı

	Sayı	%
Yem	80	27.1
Ahır	13	4.4
Hastalık-Sağlık	84	28.5
Hayvan Materyali	36	12.2
İşçilik	5	1.7
Üreme	40	7.8
Sağım	14	4.7
Her konuda	23	13.6
Toplam	295*	100.0

Birden fazla cevap verilmiştir.*

Araştırma kapsamında görüşülen üreticilerin bilgi talepleri ile ilgili verdikleri cevaplar Çizelge .. da verilmiştir. Üreticilerin %27.1'i yem konusunda, %4.4'ü ahır konusunda, %28.5'i hayvan sağlığı ve hastalıkları konusunda, %12.2'si hayvan materyali konusunda, %1.7'si işçilik konusunda, %7.8' i üreme konusunda, %4.7'si sağım konusunda bilgi talep ederken, %13.6'sı her konuda bilgi getirilmesini talep etmiştir. Ancak bu konular içinde üreticilerin en fazla yem ve hayvan sağlığı konularında bilgiye ihtiyaç duydukları çizelgenin incelenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır.

5.24. Üreticilerin Grup Eğitimlerine Katılımları

Üreticilerin %95.7'si hayvancılık ile ilgili eğitim çalışması olması durumunda katılabileceğini, % 4.3'ü ise katılmayacaklarını belirtmişlerdir (Çizelge 5.62)

Çizelge 5.62. Hayvancılık İle İlgili Eğitim Çalışmasına Katılım İle İlgili Düşünceler

	Sayı	%
Evet	111	95.7
Hayır	5	4.3
Toplam	116	100.0

Eğitim çalışmasına katılacağını belirten üreticilerin %77.5'i çalışmanın köyde olması durumunda, %20.7'si yakın yerlerde, %1.8'i ise her yerde katılacaklarını belirtmişlerdir. Eğitim çalışmalarına katılmada büyük işletmelerin daha istekli oldukları gözlenmiştir.

Çizelge 5.63. Eğitim Çalışmasına Katılmak İstenen Yerler

	Sayı	%
Köyde	86	77.5
Yakın Yerde	23	20.7
Her yerde	2	1.8
Toplam	111	100.0

5.25. Üretici Kooperatifleri

Çizelge 5.64. Kooperatifler İle İlgili Bilgiler

Kooperatif	Başlangıçtaki Üye Sayısı	Şu anda ki Üye Sayısı	Kuruluş Tarihi	Kuruluş Amacı
Ellek	15	300	1999	Süt Sığırcılığı
Atalan	15	120	1998	Süt Sığırcılığı
Yarbaşı	100	100	2004	Süt Sığırcılığı
Gökçayır	10	180	1973	Süt Sığırcılığı
Karagedik	103	103	2004	Süt Sığırcılığı
Çotlu	40	26	1977	Süt Sığırcılığı
Çerçioğlu	125	125	2005	Süt Sığırcılığı
Düziçi Merkez	50	150	2001	Süt Sığırcılığı

Görüşme yapılan kooperatiflerin mevcut varlıkları içerisinde hepsinin hizmet binasına sahip oldukları belirlenmiştir.

Sığır desteği projesi kapsamında kooperatifler aracılığıyla üye üretici başına 2 hayvan dağıtılmıştır. Ancak kooperatif yetkililerinin tamamı bu dağıtılan hayvan sayısının yetersiz olduğunu vurgulamışlardır.

Kooperatifler üretici seçiminde; üreticinin gönüllü olması, tanıdık olması, ahır kapasitesi ve hayvancılık konusundaki deneyimine bakmışlardır. Kooperatiflerin % 80' i hayvan desteği için kooperatife başvuruda bulunan her üreticiye hayvan verildiğini belirtmişlerdir. Ancak kooperatiflerin % 50' si hayvan dağıtımını yaparken üreticilere hayvan yetiştiriciliği konusunda eğitim verilmediğini belirtmişlerdir. Hayvan yetiştiriciliği konusunda eğitim ve yayım çalışmalarının Tarım İl Müdürlüğü tarafından yapıldığını belirtmişlerdir.

İncelenen kooperatiflerin %38'i dağıtılan hayvanlardan oldukça memnun, %38'i orta düzeyde memnun ve %24'ü çok memnun olduklarını belirtmişlerdir. Görüşme yapılan kooperatiflerin %50'si ürün alımı yapmakta olduğunu belirtmiştir. Süt fiyatı, süt satışı yapan kooperatiflerin %50'sinde piyasa fiyatına göre, %25'i de kooperatifin süt sattığı firmaya göre belirlenmektedir. İlçede tek mandıra bulunmaktadır. Kooperatifler üreticilerden topladıkları ürünün %50'sini mandıraya satmaktadırlar.

5.26. Kooperatif Yöneticisine İlişkin Bilgiler

Kooperatif yöneticilerinin ortalama yaşı 47 olarak belirlenmiştir. Kooperatif yöneticilerinin %25'i ilkokul, %50'si ortaokul, %12.5'i lise, %12.5'i üniversite mezunudur. Kooperatif yöneticilerinin %62.5'inin esas mesleğinin çiftçilik olduğu belirlenmiştir. Tüm yöneticiler seçimle göreve gelmişlerdir ve ortalama beş yıldır kooperatifin başında görevlidirler. Bütün yöneticiler hayvancılık konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olduklarını ve yöneticilerin %62.5'i hayvancılık konusunda eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Yöneticilerin tamamı kooperatifin işleyiş ve yönetimi hakkında kendilerini yeterli görmektedirler.

6.1. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın yürütüldüğü Osmaniye İlinde, son yıllarda hayvancılığı geliştirmeye yönelik olarak hayvancılığı destekleme çalışmaları sürmektedir. 2006 yılında Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı genel bütçesinden, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından hayvancılığı destekleme projesi uygulanmıştır.

Bu çalışma Osmaniye ili Düziçi ilçesinde süt sığırcılığı yapan işletmelerin yapısı ve pazarlama olanaklarını belirlemek, yenilikler ve kooperatiflerin işleyişi hakkındaki düşüncelerini tespit etmek ve yeniliklerin yayılması ve benimsenmesinde kooperatiflerin rolünü belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında Osmaniye ili Düziçi ilçesinde bulunan 8 kooperatifin yetkilisiyle ve 116 üretici ile görüşülmüştür.

Araştırma alanında yapılan inceleme sonucunda üreticilerin yaş düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Ancak bu durum yeniliklerin benimsenmesi konusunda sıkıntı yaratmayacak bir özelliktir.

İşletmecilerin eğitim durumları incelendiğinde ise eğitim düzeyinin düşük olduğu saptanmıştır. Bu durum tarımsal yayım çalışmalarında göz önünde bulundurulması gereken bir faktördür. Yapılan araştırmalar yenilikleri benimsemeye eğitim düzeyi yüksek olanların eğitim düzeyi düşük olanlara göre daha hızlı bir süreçte yenilikleri benimsedikleri görülmektedir.

Üreticilerin cinsiyet dağılımı ülkemizin kırsal kesiminin genel özelliklerini yansıtmaktadır. Kadınlar hayvancılıkla ilgili tüm faaliyetlerde yer almasına karşın karar verme aşamasında erkek ön planda olduğu için üretici tanımlamasında yerini yeterince alamamaktadır.

Üreticilerin deneyimlerinin oldukça yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında görüşülen üreticiler bölgelerinde eğitim çalışması düzenlenmediğini belirtmişlerdir. Tarım Teşkilatı çalışanlarına üreticilere düzenli ve sürekli eğitim imkanları sağlama konusunda büyük görevler düşmektedir.

Üreticilerin 42.2' si tarım dışı işlerde çalışmaktadır. Bunun sebebi olarak da tarım ürünlerinin getirisinin az olduğu geçinmek için dışarıda çalışmak zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir. Tarım dışı çalışma yapmayan üreticiler ise yaşları

dolayısı ile ve büyük ölçekli üretici olduklarından bu şekilde çalışmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma bölgesinde genellikle aile işletmeleri yaygın olduğu için aile iş gücü kullanımı oldukça yüksek oranlardadır (%91.4). İşletmelerin hepsinde müstakil ahır olanakları mevcuttur. Aile işletmelerinde evin yanında olan ahırlar büyük işletmelerde çiftlik arazisi içerisinde yer almaktadır. Yeni ahırlar briket ve tuğla ile inşa edilmiş, eskiler ise genel taş malzeme ile inşa edilmişlerdir. İşletmelerin %70.7'si ayrı samanlıklara sahiptir. Hayvan varlığı bakımından incelendiğinde işletme başına düşen ortalama büyükbaş hayvan varlığı 0,31 boğa, 3,59 inek, 2.14 dana, 7.10 düve, 0.94 buzağı, 0.49 tosun şeklinde bulunmuştur.

Üreticiler kredi kullanım konusunda çekimser davranmaktadır. Geri ödeme güçlükleri, bürokrasi bu duruma temel sebepleri teşkil etmektedir.

İşletmeler hayvancılık faaliyeti ile ilgili kayıtları tutma konusunda çok geri durumdadırlar. Hayvancılıkta önemli olan kayıt tutma işleminin önemi üreticiler tarafından anlaşılmamıştır.

İşletmelerde ziraat mühendisi ve veteriner çalışma oranı çok düşüktür (%2.6). İşletmeler genellikle aile işletmeleri vasfında olduğu için bilgisayar kullanımı yok denecek kadar azdır.

İşletmecilerin büyük bir çoğunluğu düşük düzeyde üretim yaptıklarından hayvansal ürünlerini avlularında satmakta, kooperatife satanların ise ürünleri kooperatif aracı ile işletmelerden toplanmaktadır.

Araştırma alanında tek bir büyük mandıra bulunmaktadır. Bunu yanı sıra perakende olarak satış yapan küçük tüccarlarda mevcuttur. Ayrıca süt piyasasında alıcı olarak kooperatiflerde yer almaktadır. Kooperatiflerin varlığının süt fiyatının belli bir düzeyde kalması açısından oldukça önemli olduğu üreticilerce belirtilmiştir. Sonuçta fiyat oluşumunu belirleyen iki aktör olarak kooperatifler ve mandıra görülmektedir. Hayvansal ürünlerin satışında mevsimsel dalgalanmalar, piyasa darlığı ve en büyük sorun olarak ürün fiyatlarının düşüklüğü olduğu inceleme sonucu anlaşılmıştır.

İşletmelerde sağım genellikle elle yapılmaktadır. Buna sebep olarak sağım makinelerini maliyetli olduğu ve makine ile sağım alışan hayvanların elle sağım sırasında sorun çıkardıkları belirtilmiştir.

İşletmecilerin %94.8'i hayvancılığa devam etmeyi düşündüklerini bildirmişlerdir. Bunun en önemli sebepleri başka iş olmaması ve ek gelir amacı olduğu anlaşılmıştır.

Hayvancılık ile ilgili en önemli sorunların yem ve hastalık, hayvan materyali olduğu üreticilerce belirtilmiştir.

Üreticilerin hayvancılıkla ilgili bilgi kaynakları olarak diğer üreticileri (%35.6), veterinerleri (%25.6) ve aile bireyleri (%29.5) görmektedir. Bu sonuçlar üreticilerin sığırcılıkla ilgili bilgi sağlama kaynaklarının informal kaynaklar olduğunu, araştırma bölgesinde tarımsal yayım faaliyetlerinin yeterince etkin yürütülmediğini ortaya koymaktadır.

Üreticilerin tarımsal yayım elemanları ile görüşme sıklığı oldukça düşük olarak bulunmuştur(% 16.4). Tarım İlçe müdürlüğünün bu konuda sorumlu olduğu üreticilerce belirtilmiştir.

İşletmelerde hayvancılık ile ilgili yaşanan başlıca sorunlar yem (%33), hastalık (%26.7), ahır (%11.2) olarak tespit edilmiştir. Üreticilere yönelik tarımsal yayım faaliyetlerinde bu konulara ağırlık verilmesi gerekmektedir.

İşletmelerde sigorta yaptırma oranı oldukça düşüktür (%20.7). Sigorta yaptıranların hayvan desteği kapsamında olduğundan sigorta yaptırdıkları ve süresi bitince tekrar sigorta yaptırmamaktadırlar. Sigorta yaptırmama nedenleri maddi koşullar ve alışkanlık olmaması ön plana çıkmaktadır.

İşletmelerde düzenli sağlık kontrolü uygulaması son derece düşüktür.(%4.3) Üreticiler sadece hayvan hasta olduğunda veteriner çağırdıkların bunu dışında veterinerin gelmediğini beyan etmişlerdir.

Görüşülen üreticilerin %35.5' i kooperatif üyesidirler. Üreticiler kooperatif önemli olduğunu ancak imkanlarından dolayı yeterli hizmeti veremediğini belirtmişlerdir. Üye olanların %95.5' i üyeliğe devam edeceklerini bildirmişlerdir.

Üreticilerin büyük kısmı tarım politikalarından memnun değildir (%79.3). Sebep olarak desteklemelerin az olması ve destekleme uygulamalarını yanlış olması en başta gelen görüşlerdir.

Üreticilerin kooperatif başkanında aradıkları en önemli özellik dürüstlük olarak ön plana çıkmaktadır (%81.0). Bu durum kooperatif yöneticilerine olan güvensizliğin bir sonucu olarak da algılanabilir.

Anket uygulanan üreticiler, kooperatifin başına devletin mühendis atmasını istemektedirler. Kooperatif başkanının maaşını devletin vermesi gerektiği ve atanmış başkanın köyde oturması gerektiğini bildirmişlerdir.

Yeniliklerin öğrenme kaynakları incelendiğinde kooperatiflerden öğrenme %8.5 gibi düşük bir oran olarak bulunmuştur. Bu sonuç yeniliklerin yayılmasında önemli bir faaliyet olan tarımsal yayım çalışmalarında kooperatiflerin yeterince etkin olarak kullanılmadığını göstermektedir.

Yeniliklerin uygulanmasında en büyük problem olarak maddi koşullar ve yeniliklerin duyulmaması gösterilmiştir. Üreticilerin büyük bir çoğunluğu (%89.7) kooperatifleri yenilikler konusunda yeterli bulmamaktadır. Araştırma bölgesinde genelde hayvancılık faaliyetleri aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. Bu durum, tarımda yeni teknolojilerin kullanılması işletmeler açısından önemli bir maliyet unsuru olabileceğinden işletmelerin bu teknolojileri kullanmasını engelleyebilecektir.

Araştırma kapsamındaki üreticilerin %95.7' si eğitim çalışması olması durumunda katılacaklarını bildirmişlerdir. Üreticilerin daha bilinçli hayvancılık yapabilmesi için eğitim çalışmaları bilgilendirilmeleri ve yönlendirilmeleri önemlidir. Bu nedenle bu tür eğitim çalışmalarına yoğunluk verilmesi gerekmektedir.

Elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1) Üretim maliyetleri oldukça yüksektir. Üreticilere ucuz girdi temininde destek sağlanması maliyetin düşmesine neden olur.

2) Bölgedeki üreticilere kooperatiflerin tarım sektörü için önemini, çalışma şekillerini, ortakların hak ve ödevlerini öğrenmelerini sağlayacak şekilde kooperatifçilik eğitimi verilmelidir

3) Kooperatifler bünyesinde veteriner istihdam edilerek hayvan sağlığı konusunda üreticilere destek olunmalıdır.

- 4) Kooperatiflerin etkinliğini artıracak çalışmalara destekler sağlanmalıdır.
- 5) Kooperatifler hayvan yetiştiriciliği konusunda üreticilere eğitim çalışmaları sunmalıdırlar.
- 6) Süt veriminin ve kalitesinin artması için yeni bilgilerin üreticiye zamanında ulaştırılması için eğitim ve yayım hizmetlerinin artırılması gerekmektedir.
- 7) Yeni üretim tekniklerini ortaklarına ulaştırmak isteyen kooperatifler mali ve teknik açıdan desteklenmelidir. Kooperatiflerin bu konularda projeler üretmesi teşvik edilmelidir.
- 8) Kooperatifler belirli bir bölgede ve genelde birbirini tanıyan insanlar tarafından kurulmuşlardır. Tarım teşkilatını personel azlığı sebebi ile ulaşımda zorluk çekeceği bölgelerle kooperatifler aracılığıyla iletişim kurmanın yolları aranmalıdır.
- 9) Araştırma bölgesindeki işletmeler genelde aile işletmeleridir. Tarımda yeni geliştirilen teknolojileri uygulamada maddi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle tarımsal yeniliklerin uygulanmasında maddi sorunların ortadan kaldırılması için kooperatif bünyesinde ortak ahırlar kurulmalıdır.
- 10) 2006 yılında çıkarılan “ Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Yönetmeliğinin “ hızla faaliyete geçirilerek üreticilere danışman zorunluluğu getirilmelidir.

KAYNAKLAR

- AÇIL, A. F. ve İNAN, İ.H., 1977. Eskişehir Merkez ve Alpu Ovası Tarım İşletmelerinde Süt Maliyetleri ve Bunu Etkileyen Faktörler. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- AKÇAÖZ, H.V., 2001. Tarımsal Üretimde Risk, Risk Analizi ve Risk Davranışları: Çukurova Bölgesi Uygulamaları,(Yayınlanmamış DoktoraTezi), Ç.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- ANONİM, 1998. Cumhuriyet'in 75. Yılında Türkiye'de Kadının Durumu. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, TAKAV Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., Ankara.
- ANONİM, 1999. Türkiye Tarımında Sürdürülebilir Kısa Orta ve Uzun Dönem Stratejileri, Ocak (<http://ekutup.dpt.gov.tr/tarim/strateji/2.html>).
- ANONİM, 2004. Hayvan, Su Ürünleri Yetiştiriciliği ve Sağlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı 2.Tarım Şurası 4. Komisyon Raporu, ANKARA, s.13.
- ANONİM, 2004. GAP Bölgesi'nde Hayvancılığın Geliştirilmesi, Başbakanlık GAP-BK Başkanlığı, Ankara.
- ANONİM, 2004. Tarımsal Girdi ve Desteklemeler, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı II. Tarım Şurası VII. Komisyon, Ankara, s.71.
- ANONİM, 2004. Tarımsal Örgütler ve Örgütlenme II. Tarım Şurası X.Komisyon, 2004, Ankara, (www.tarim.gov.tr).
- ANONİM, 2004. Osmaniye İl Çevre Durum Raporu, Osmaniye Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Osmaniye.
- ANONİM, 2005. Türkiye Hayvancılığının AB Ülkeleri ile Rekabet Şansı, www.gidasanayii.com.tr
- ANONİM, 2006. Ankara Tarım Master Planı, İl Tarım ve Kırsal Kalkınma Master Planlarının Hazırlanmasına Destek Projesi, Temmuz, s. 139.
www.ankara-tarim.gov.tr/master/PDF/07_BOLUM_%20219-232.pdf
- ANONİM, 2006. www.fao.org.

- ANONİM, 2006. Türkiye'de Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık Sektörü Değerlendirme Raporu, www.tusedad.org
- ANONİM, 2006. Ankara Tarım Master Planı, Ankara Tarım İl Müdürlüğü, s.139.a2
- ANONİM, 2007. (www.osmaniye.gov.tr.)
- ANONİM, 2007. (www.duzici.gov.tr)
- ANONİM, 2007. (www.duzicim.com.)
- ANONİM, 2007. (www.duzici.bel.tr.)
- ANONİM, 2007. (<http://tr.wikipedia.org>).
- ARMAĞAN, G., 2005. Information needs of dairy farmers and agricultural extension organizations: Case study of the Aydın Province. 17. European Seminar on Extension Education. August 30-September 3, İzmir Turkey.
- ARSLAN, N., 1996. İzmir İli Torbalı Yöresinde Seçilen İki Köyde Tarım Üreticilerinin Köy Kalkınma Kooperatifi Şeklinde Örgütlenmelerine Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Araştırma (yüksek lisans tezi, basılmamış). Ege Üniv., Fen Bilimleri Enst., Bornova, İzmir.
- AYDIN, Z. 2007. Hayvancılık ve Kırmızı Et Sektörü, KTO Sektör Raporu VI <http://www.kto.org.tr/tr/dergi/dergiyazioku>.
- BARDAKÇIOĞLU, H.E., TÜRKYILMAZ, M.K., NAZLIGÜL, A., 2004. Aydın İli Süt Sığırcılık İşletmelerinde Kullanılan Barınakların Özellikleri Üzerine Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, Cilt: 30, Sayı: 2.
- BAYANER, A., 1999. Türkiye I. Besi ve Süt Hayvancılığı Sempozyumu Bildirileri, 2-3 Aralık 1999, Menemen/ İzmir. s.7-9.
- BOZ, İ. 2006, Ziraat Fakültelerinin Tarımsal ve Kırsal Kalkınma Üzerindeki Katkılarının Artırılma Yolları, KSÜ Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Çiftçi Köşesi.
- BAYRAKTAR, E., 1997. Tekirdağ İli Malkara İlçesi Köylerinde Trakya Birliğin Tarımsal Yayım Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi.

- T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- BOZ, İ., AKBAY, C., ve ORHAN, E., 2002. Mısır Üretiminin Kahramanmaraş'ta Benimsenmesi ve Yayılmasını Etkileyen Faktörler. Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi, 18-20 Eylül Erzurum, s.440-448.
- BOZ, İ., AKBAY, C., ORHAN, E., ve CANDEMİR, S., 2004. Çiftçilerin Tarımsal Faaliyetlerde Kullandıkları Bilgi Kaynaklarının Belirlenmesi ve Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, 16-18 Eylül Tokat, s.596-603.
- BOZOĞLU, M., CEYHAN, V., CİNEMRE H.A., 2004. Süt Sığırcılığı Üretim Dalında Risk Ölçümü ve Risk Yönetimi Stratejileri: Tonya Örneği, Tarım Ekonomisi Dergisi, Sayı:9, Haziran, s.1-15
- BUDAK, D. 1996. Gelişmekte Olan Ülkelerde Kamu ve Özel Sektör, Türkiye II. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt: 2, 423 – 426. s., Adana.
- CEYLAN, C. 2001. Çiftçi Örgütlerinde Yayım Eğitimi ,Tarım ve Köy Dergisi:137
- DATTA S., 1995. Factors Affecting Performance of Village Level Organizations. Anand, Gujaarat. India Working Paper-Institute of Rural Management (Anand). No: 75. World Agricultural Economics and Rural Sociology Abstracts, November, Volume 37, No: 11, CAB International, U.K.
- DEMİR, A., 2003. Tarım Sigortası, TEAE Bakış, Sayı 4, Nüsha 2, Eylül, s.1-4.
- DİNLER, T., 2003. Tarımda Risk Yönetimi ve Türkiye'de Tarım Sigortaları Uygulamaları.
- EKMEN, F., 2007. Hayvan Barınaklarının Önemi, Hayvancılık Paneli Konuşma Metni. www.guneydogum.org.tr.
- ERMAN, M.S., 2004, Tarımsal Yayım Eğitimi Yeniliklerin Benimsenmesi Teorisi Ders Notu , T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü Yayım Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- ERMETİN, O., 2006. Süt Sığırcılığında Kayıt Tutmanın Önemi (www.konyatarim.gov.tr)
- European Commission. 2005.The Common Agricultural Policy and The Lisbon Strategy (<http://europa.eu.int/agriculture/lisbon/index> en.htm

- KARLI, B., 1999 GAP Alanında Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Mevcut Durumu, Etkinliği ve Geliştirme İmkanları., Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi, Sayı:128, s.60-66, Ankara.
- KARLI, B., ÇELİK, Y. 2003.. GAP Alanındaki Tarım Kooperatifleri ve Diğer Çiftçi Örgütlerinin Bölge Kalkınmasındaki Etkinliği, T.C. Tarım ve Köy İşleri Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Yayınları No:97, ISBN 975-407-122-5, Ankara.
- KAYA, Ü. Ve ESENGÜN, K., 1996. Tokat ili Kazova Yöresinde Üreticilerin Tarım Kooperatiflerinden Yararlanma Durumları ve Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. Türkiye 2. Tarım Kongresi, Cilt 2, s. 394-398, Adana.
- KIRAL, T. ve TATLIDİL, F., 1996. Avrupa Birliği'nde Tarım işletmelerinin sınıflandırılması, büyüklük ve gelir ile bazı başarı ölçülerinin saptanmasında yeni kavram ve yaklaşımlar. Türkiye 2. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt:1, 104-117, Adana.
- KIZILASLAN, N., GÜRLER, A.Z., KIZILASKAN, H., 1996. Türkiye'de Tarım Kredi Kooperatiflerinde Kooperatif Ortak ilişkilerinin Değerlendirilmesi (Tokat ili Örneği). Türkiye 2. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt 2. s. 383- 393, Adana.
- KÖKSAL, Ö., GÜL, U., 2004. Çiftçi Örgütlerinde Yayım Eğitimi, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Bakış Dergisi, Nisan, Sayı: 5, Nüsha.4 Ankara.
- ÖZÇATALBAŞ, O., 2006. İnternet Aracılığıyla Tarımsal Yayım Uygulamaları ve Türkiye, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi inet-tr'06 Türkiye'de İnternet Konferansı, 21-23 Aralık, Ankara .
- ÖZDEMİR, G. ve MÜLAYİM, Z.G., 1997. Tekirdağ İlinde Tarımsal Kooperatiflerde Kooperatif Ortak İlişkileri. Kooperatif Dünyası Dergisi, Yıl :27, Sayı:314, s. 1-11, T.C. Ziraat Bankası, Ankara.
- PRICE, D.C. and PETERS, G.H., 1985. The Farmer and The Agricultural Cooperative Welsh Studies in Agricultural Economics Department of Agricultural Economics. Universty College of Wales. No:4, s.74-89:OAE.

- TATLIDİL, H., CEYLAN, C. (2000), Türkiye’de Tarımsal Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi, Türkiye Ziraat Mühendisliği 5. Teknik Kongresi, Ankara, 2000, s. 1105-1116, 1.Cilt.
- TORUN, E., TALUĞ, C., 2005. Çay Budama Projesi Kapsamında Üreticilerin Kullandıkları Bilgi Kaynakları, Tarım Ekonomisi Dergisi, 11(1), s. 41- 49.
- TORUN, E., 2007. Çaykur Bünyesinde Çalışan Teknik (Yayım) Elemanlarının Mesleklerine Bakış Açısı ve Yararlandıkları Bilgi Kaynakları, OMÜ Zir. Fak. Dergisi, 2007,22(1):26-33
- TURAN, A., 1997. Çerkes İlçesinde Süt Sığırcılığı Yapan Tarım İşletmeleri Üzerine Kooperatifleşmenin Etkileri. Türk Kooperatifçilik Eğitim Vakfı Yayınları No: 5, Ankara.
- TÜRKYILMAZ, M.K., BARDAKÇIOĞLU, H.E. ,NAZLIGÜL A., Aydın İli Süt Sığırcılık İşletmelerinde Yeniliklerin Benimsenmesine Etkili Olan Sosyo-Ekonomik Faktörler, Turkish Journal of Veterinary and Animal Sciences, 27, 6, 1269-1275, 2003 .
- YAVUZ, O., GÜRBÜZ, .B., 2001. Bursa İli Karacabey İlçesinde Arazi Toplulaştırması Yapılan Köylerde Sosyo-Ekonomik Yapı ve Yeniliklerin Benimsenmesi. Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bilimsel Araştırmalar ve İncelemeler Seri No:24, 63-68 s., Bursa.
- YERCAN, M., 1996. İzmir Yöresinde Seçilmiş Bazı Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerde Kaynak Kullanımı ve Kooperatif İşletmelerde Etkinliğin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma. E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı (Basılmamış Doktora Tezi), Bornova- İzmir.
- YURDAKUL, O., 1982. Adana İlinde Geçici Tarım İşçilerinin Sosyo-Ekonomik Sorunları, M.P.M. Yayınları, Ankara,.
- İNAN, İ. H., GÜLÇUBUK, B., ERTUĞRUL, C., KANTÜTER, E., BARAN, E. A. ve DİLMEN, Ö., 2000. Türkiye’de Tarımda Kırsal Kesim Örgütlenmesi. Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi, 17-21 Ocak 2000.TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası. Milli Kütüphane, Ankara, s.145-173.

ÖZGEÇMİŞ

1971 yılında Adana'da doğdu. İlk, orta öğrenimini Adana'da tamamladı. 1994 yılında Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümünde başladığı yüksek öğrenimini 1999 yılında tamamladı. Halen Çukurova Üniversitesi Strateji Geliştirme Daire Başkanlığında çalışmaktadır.